ΙΛΔΕΦΟΝΣΟ
ΦΑΛΚΟΝΕΣ

οι κληρονόμοι της γης

Μετάφραση ΑΓΑΘΗ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία
Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 501
Ιλδεφόνσο Φαλκόνες, *Οι κληρονόμοι της γης*
Τίτλος πρωτοτύπου: *Los herederos de la tierra*
Μετάφραση: Αγαθή Δημητρούκα
Διορθώσεις: Ευαγγελία Δημητριανάκη
Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης
Copyright© Ildefonso Falcones de Sierra, Βαρκελώνη, 2016
Translated from the original edition of Penguin Random House Grupo Editorial, Barcelona, 2016
Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη), 2017
Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα από τις εκδόσεις Grijalbo, Σεπτέμβριος 2016
Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2020
ΚΕΤ Β166 ΚΕΠ 749/20 ISBN 978-960-16-8438-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: http://www.patakis.gr • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΙΛΔΕΦΟΝΣΟ ΦΑΛΚΟΝΕΣ

Οι κληρονόμοι της γης

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση από τα ισπανικά
ΑΓΑΘΗ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ανάμεσα στη θάλασσα και τη στεριά

1

Βαρκελώνη, 4 Ιανουαρίου 1387

Η ΘΑΛΑΣΣΑ, ΑΓΡΙΕΜΕΝΗ. Ο ουρανός, μολυβένιος. Στην παραλία, οι άνθρωποι των ναυπηγείων, οι βαρκάρηδες, οι ναυτικοί και οι *μπαστάις* περίμεναν μες στην ένταση. Πολλοί έτριβαν τα χέρια τους ή χτυπούσαν παλαμάκια για να τα ζεστάνουν, κι άλλοι προσπαθούσαν να προστατευτούν από τον παγωμένο άνεμο. Σχεδόν όλοι παρέμεναν σιωπηλοί, ενώ κοιτούσαν πρώτα ο ένας τον άλλο και μετά τα κύματα που έσκαγαν με δύναμη. Η επιβλητική βασιλική γαλέρα με τους τριάντα πάγκους κωπηλατών σε κάθε πλευρά βρισκόταν στο έλεος του καιρού. Τις προηγούμενες μέρες οι *μέστρα ντ' άισα* των ναυπηγείων, βοηθούμενοι από μαθητευόμενους και ναυτικούς, είχαν αφαιρέσει όλα τα εξαρτήματα του πλοίου: τιμόνια, εξοπλισμό, πανιά, κατάρτια, πάγκους, κουπιά... Οι βαρκάρηδες τα μετέφεραν στην ακτή και οι *μπαστάις* τα πήγαιναν στις αποθήκες. Είχαν αφήσει τρεις άγκυρες που, γαντζωμένες στον βυθό, συγκρατούσαν τη «Σάντα Μάρτα», τη ναυαρχίδα, που τη σφυροκοπούσαν τα κύματα.

Ο Ούγο, ένα δωδεκάχρονο αγόρι με καστανά μαλλιά και με λερωμένα τα χέρια και το πρόσωπο όπως και το πουκάμισό του που του έφτανε ως τα γόνατα, είχε το έξυπνο βλέμμα του καρφωμένο στη γαλέρα. Από τότε που δούλευε με τον Γενουάτη στα ναυπηγεία είχε βοηθήσει να βγάλουν στη στεριά ή να ρίξουν στη θάλασσα πολλές γαλέρες, όμως αυτή ήταν πολύ μεγάλη και ο καιρός έκανε επικίνδυνη την επιχείρηση. Έπρεπε κάποιοι ναυτικοί να ανεβούν στη Σάντα Μάρτα και να σηκώσουν τις άγκυρες, και μετά οι βαρκάρηδες να τη ρυμουλκήσουν ως την ακτή. Εκεί, ένα μελίσσι ανθρώπων περίμενε να τη σύρει μέχρι μέσα στα ναυπηγεία για να βγάλει τον χειμώνα. Δουλειά πολύ δύσκολη και εξαιρετικά σκληρή, παρόλο που χρησιμοποιούσαν τροχαλίες και βαρούλκα. Η Βαρκελώνη, παρότι ήταν μία από τις ναυτικές δυνάμεις της Μεσογείου, μαζί με τη Γένουα, την Πίζα και τη Βενετία, δεν είχε λιμάνι· δεν υπήρχαν αραξοβόλια και προκυμαίες που θα διευκόλυναν τη δουλειά. Η Βαρκελώνη ήταν όλη εκείνη η ανοιχτή παραλία.

«Ούγο, *ανέμμου*!» πρόσταξε ο Γενουάτης και το παιδί κοίταξε τον *μέστρα ντ' άισα*.

«Μα...» πήγε να πει.

«Μην αντιμιλάς» τον διέκοψε ο Γενουάτης και, δείχνοντας με το πιγούνι του μια ομάδα αντρών που βρίσκονταν λίγο πιο πέρα, πρόσθεσε: «Ο υπεύθυνος των ναυπηγείων κι ο πρόεδρος της συντεχνίας των βαρκάρηδων μόλις έδωσαν τα χέρια. Αυτό σημαίνει πως συμφώνησαν τη νέα αμοιβή που θα πληρώσει ο βασιλιάς καθώς ο καιρός αυξάνει τον κίνδυνο. Θα τη βγάλουμε απ' το νερό! *Ανέμμου*!» επανέλαβε.

Ο Ούγο έσκυψε κι έπιασε τη σιδερένια μπάλα που ήταν δεμένη με αλυσίδα στον δεξί αστράγαλο του Γενουάτη και, όχι χωρίς κόπο, τη σήκωσε και την κράτησε σφιχτά πάνω στην κοιλιά του.

«Είσαι έτοιμος;» τον ρώτησε ο Γενουάτης.

«Ναι».

«Ο αρχιμάστορας μας περιμένει».

Το παιδί κουβαλούσε τη σιδερένια μπάλα που εμπόδιζε τον *μέστρα ντ' άισα* να μετακινείται. Περπατούσε πίσω του στην παραλία και προχωρούσε ανάμεσα σε ανθρώπους οι οποίοι, αντιλαμβανόμενοι τη συμφωνία, κουβέντιαζαν, φώναζαν, έδειχναν και ξαναφώναζαν, νευρικοί, αναμένοντας τις οδηγίες του αρχιμάστορα. Ανάμεσά τους υπήρχαν κι άλλοι Γενουάτες, που είχαν επίσης πιαστεί αιχμάλωτοι στη θάλασσα και που τους ακινητοποιούσαν με σιδερένιες μπάλες, καθένας με ένα παιδί κοντά του να κρατάει την μπάλα στην αγκαλιά του όσο εκείνοι καταναγκάζονταν να δουλεύουν στα καταλανικά ναυπηγεία.

Ο Ντομένικο Μπλάζιο, όπως ονομαζόταν ο Γενουάτης που ο Ούγο συνόδευε, ήταν ένας από τους καλύτερους *μέστρα ντ' άισα* σε όλη τη Μεσόγειο, ίσως καλύτερος ακόμα κι από τον αρχιμάστορα. Ο Γενουάτης είχε πάρει τον Ούγο ως μαθητευόμενό του κατόπιν παράκλησης του μισέρ Αρνάου Εστανιόλ και του Χουάν του Ναβάρρο, του βοηθού του βασιλικού αντιπροσώπου, που ήταν όλος μια κοιλιά κι ένα κεφάλι φαλακρό και ολοστρόγγυλο. Στην αρχή, ο Γενουάτης τού φερόταν κάπως απότομα, πιο πολύ επειδή, την ώρα που δούλευε το ξύλο, φαινόταν να ξεχνάει ότι ήταν σκλάβος, τέτοιο πάθος είχε ο άντρας εκείνος για την κατασκευή πλοίων· αλλά καθώς ο βασιλιάς Πέτρος ο Τελετουργικός θα υπέγραφε μια πρόσκαιρη συνθήκη ειρήνης με τη δεσποτεία της Γένουας, όλοι αυτοί οι αιχμάλωτοι που δούλευαν στα ναυπηγεία περίμεναν να ελευθερωθούν πρώτα οι Καταλανοί αιχμάλωτοι κι ύστερα οι Γενουάτες. Ο μάστορας, τότε, έσκυψε πάνω από τον Ούγο κι άρχισε να

του μαθαίνει τα μυστικά ενός επαγγέλματος που θεωρείτο από τα καλύτερα κατά μήκος και πλάτος της Μεσογείου: να χτίζει πλοία.

Ο Ούγο ακούμπησε την μπάλα στην άμμο, πίσω από τον Γενουάτη, όταν αυτός πλησίασε τους επιστάτες και *μέστρα* που στέκονταν γύρω από τον αρχιμάστορα. Διέτρεξε την παραλία με το βλέμμα του. Η ένταση αυξανόταν: το πηγαινέλα του κόσμου που ετοίμαζε τα σύνεργα, όπως και οι φωνές, οι ενθαρρύνσεις και τα χτυπηματάκια στην πλάτη που πάσχιζαν να νικήσουν τον άνεμο, το κρύο κι εκείνο το ασθενικό και ομιχλώδες φως, το τόσο ασυνήθιστο σε τόπους ευλογημένους μόνιμα με τη λάμψη του ήλιου. Παρότι η δουλειά του ήταν να κουβαλάει τη σιδερένια μπάλα του Γενουάτη, ο Ούγο αισθανόταν περήφανος που αποτελούσε μέλος εκείνης της ομάδας. Είχαν συγκεντρωθεί αμέτρητοι θεατές στην ακρογιαλιά, κοντά στην πρόσοψη των ναυπηγείων που έβλεπε στη θάλασσα, οι οποίοι χειροκροτούσαν και φώναζαν. Το παιδί κοίταξε τους ναυτικούς που κουβαλούσαν τσαπιά για να σκάψουν το χώμα κάτω από τη γαλέρα· τους άλλους που ετοίμαζαν τους μοχλούς, τις τροχαλίες και τα παλαμάρια· κάποιους που μετέφεραν τις ξύλινες δοκούς, αλειμμένες με λίπος ή καλυμμένες με χλόη, ώστε πάνω τους να μετακινηθεί το πλοίο· επίσης, εκείνους που κουβαλούσαν τα κοντάρια· τους *μπαστάις* που ετοιμάζονταν να τραβήξουν...

Ξέχασε τον Γενουάτη, άφησε την μπάλα κι έτρεξε προς το πολυάριθμο πλήθος των *μπαστάις*. Τον καλωσόρισαν με φιλικά χτυπηματάκια στον σβέρκο. «Πού την άφησες την μπάλα;» τον ρώτησε ένας τους σπάζοντας την ένταση και τη σοβαρότητα των συγκεντρωμένων. Τον γνώριζαν, ή καλύτερα ήξεραν γι' αυτόν από τη στοργή που του έδειχνε ο μισέρ Αρνάου Εστανιόλ, ο γέροντας που βρισκόταν στη μέση από όλους, μικρόσωμος δίπλα στους δυνατούς επιστάτες του σωματείου των *μπαστάις* της Βαρκελώνης. Όλοι ήξεραν ποιος ήταν ο Αρνάου Εστανιόλ· θαύμαζαν την ιστορία του, και υπήρχαν ακόμα και κάποιοι που διηγούνταν τις πολλές χάρες που είχε κάνει στο σωματείο και στα μέλη του. Ο Ούγο στάθηκε δίπλα στον μισέρ Αρνάου, σιωπηλός, σαν να ήταν ιδιοκτησία του. Ο γέροντας απλώς του χάιδεψε τα μαλλιά, χωρίς να χάσει τον ειρμό της συζήτησης. Μιλούσαν για τον κίνδυνο που διέτρεχαν οι βαρκάρηδες για να ρυμουλκήσουν τη γαλέρα, όπως και για τον φόβο να κολλήσει μακριά από την ακτή και να πρέπει να φτάσουν ως εκεί για να τη δέσουν. Μπορούσε και να μπατάρει. Τα κύματα ήταν τρομακτικά κι οι περισσότεροι *μπαστάις* δεν ήξεραν κολύμπι.

«Ούγο!» ακούστηκε μια φωνή πιο δυνατή από την οχλαγωγία.

«Πάλι παράτησες τον μάστορα;» τον ρώτησε ο Αρνάου.

«Δεν έχει πιάσει ακόμα δουλειά» δικαιολογήθηκε το παιδί.

«Πήγαινε κοντά του».

«Μα...»

«Πήγαινε».

Φορτωμένος την μπάλα, ο Ούγο ακολουθούσε τον Γενουάτη στην παραλία, όπου έδινε διαταγές στον έναν και στον άλλο. Ο αρχιμάστορας τον σεβόταν, κι ο όχλος επίσης· κανείς δεν αμφισβητούσε την τέχνη του Ντομένικο ως *μέστρα ντ' άισα*. Η φρενίτιδα άρχισε τη στιγμή που οι βαρκάρηδες κατάφεραν να φτάσουν στη «Σάντα Μάρτα», να πιάσουν τους κάβους, να τραβήξουν τις άγκυρες και ν' αρχίσουν να τη ρυμουλκούν ως την ακτή. Τέσσερις βάρκες, δύο από κάθε πλευρά, την τραβούσαν. Κάποιοι παρατηρούσαν τη σκηνή με τρόμο· η αγωνία καθρεφτιζόταν στο πρόσωπό τους και στα σφιγμένα τους χέρια. Άλλοι, οι περισσότεροι, συναγωνίζονταν σε κραυγές εμψύχωσης.

«Μην αφαιρείσαι, Ούγο» τον επανέφερε στην τάξη ο Γενουάτης, καθώς η προσοχή του παιδιού ήταν εκεί όπου ήταν και του πλήθους: σε μια από τις βάρκες που κινδύνευε να την πάρει το κύμα, και δυο βαρκάρηδες που έπεφταν από αυτή. Θα κατάφερναν να ξανανεβούν;

«Μάστορα...» τον παρακάλεσε χωρίς να μπορεί να πάρει το βλέμμα του απ' τους βαρκάρηδες που αγωνίζονταν να σώσουν τους συναδέλφους τους καθώς η «Σάντα Μάρτα» έπαιρνε κλίση από τις μανούβρες εκείνης της τέταρτης βάρκας.

Ο Ούγο έτρεμε. Έβλεπε μπροστά του τη σκηνή θανάτου του πατέρα του, όπως τους την είχαν διηγηθεί οι ναυτικοί που ήταν κοντά του, πριν από δύο χρόνια, που τον ρούφηξαν τα κύματα σ' ένα ταξίδι στη Σικελία. Ο Γενουάτης το κατάλαβε· γνώριζε την ιστορία, και καθηλώθηκε κι αυτός να παρακολουθεί το δράμα που εξελισσόταν λίγα μέτρα από την ακτή.

Ο ένας βαρκάρης κατάφερε να αναρριχηθεί στη βάρκα· ο άλλος πάλευε απεγνωσμένα με τα κύματα. Δε θα τον ξεχνούσαν. Η άλλη βάρκα που τραβούσε τη γαλέρα από την ίδια πλευρά αμόλησε το παλαμάρι της και κατευθύνθηκε στο σημείο όπου τα χέρια του βαρκάρη που ζητούσε βοήθεια είχαν εξαφανιστεί κάτω από το νερό. Έπειτα από λίγο τα χέρια ξαναφάνηκαν να κουνιούνται. Όλοι ταυτόχρονα άφησαν να βγει ο αέρας από την ανάσα τους που την κρατούσαν. Αλλά τα χέρια εξαφανίστηκαν και πάλι. Τα ρεύματα παρέσερναν τον βαρκάρη στ' ανοιχτά. Η πρώτη βάρκα επίσης αμόλησε κάβο, και προστέθηκαν και οι δύο της άλλης πλευράς μόλις κι οι άλλοι βαρκάρηδες κατάλαβαν τι

συνέβαινε. Οι τέσσερις βάρκες κωπηλατούσαν τώρα σε βοήθεια του συντρόφου τους στον ρυθμό μιας δύναμης που τους μετέδιδαν από την ακτή: φωνές, προσευχές, σιωπές.

Ο Ούγο ένιωσε τα χέρια του Γενουάτη μάστορα να του σφίγγουν τους ώμους. Δεν παραπονέθηκε για τον πόνο.

Η διάσωση συνέπεσε με τη στιγμή που η «Σάντα Μάρτα», αφημένη στο ρεύμα, έμπαινε στον μικρό μόλο του Σαν Νταμιά. Κάποιοι την κοίταξαν, στιγμιαία, και μετά ξανάστρεψαν την προσοχή τους στις βάρκες. Φάνηκε ένα σινιάλο από αυτές, και κάποιος το έκρινε για καλό κι έπεσε στα γόνατα, για τους περισσότερους, ωστόσο, αυτό δεν έφτανε. Κι αν ήταν κατά λάθος; Κι άλλα σινιάλα, απ' όλες τις βάρκες τώρα, σηκωμένα χέρια, με τη γροθιά σφιγμένη, σαν να ήθελαν να χτυπήσουν τον ουρανό. Δεν υπήρχε αμφιβολία: επέστρεφαν. Κωπηλατούσαν προς την ακτή όπου γέλια, αγκαλιές και δάκρυα πλημμύριζαν τον κόσμο.

Ο Ούγο ένιωσε την ανακούφιση του μάστορα, ωστόσο συνέχιζε να τρέμει. Κανένας δεν μπόρεσε να κάνει κάτι για τον πατέρα του, τους είχαν διαβεβαιώσει. Τώρα τον φανταζόταν με τα χέρια υψωμένα να ζητάει βοήθεια, όπως μόλις είχε κάνει ο βαρκάρης, που ήταν βυθισμένος στα κύματα.

Ο Γενουάτης, που στεκόταν πίσω του, του έδωσε τρυφερά ένα χαστουκάκι στο πρόσωπο.

«Η θάλασσα είναι γοητευτική και άλλο τόσο άσπλαχνη» του ψιθύρισε. «Σήμερα ίσως να ήταν ο πατέρας σου αυτός που, από εκεί κάτω, βοήθησε αυτό τον άνθρωπο».

Εν τω μεταξύ, η «Σάντα Μάρτα», με τα κύματα να τη χτυπάνε ξανά και ξανά, διαλυόταν πάνω στα βράχια του μόλου.

«Αυτό συμβαίνει όταν η ναυσιπλοΐα επιτρέπεται πέραν της περιόδου από Απρίλιο ως Οκτώβριο, όπως γινόταν πριν» εξήγησε στον Ούγο ο Αρνάου.

Οι δυο τους κατευθύνονταν στη συνοικία Ριμπέρα την επομένη της καταστροφής της «Σάντα Μάρτα». Οι άνθρωποι των ναυπηγείων μάζευαν τα ξύλα της γαλέρας που η θάλασσα έφερνε ως την ακτή, και προσπαθούσαν να σώσουν ό,τι μπορούσαν από τον μικρό μόλο του Σαν Νταμιά. Εκεί δε γινόταν να δουλέψει ο Γενουάτης, με την μπάλα στο πόδι, γι' αυτό τόσο εκείνος όσο και ο Ούγο απόλαυσαν μια μέρα αργίας, που θα ενωνόταν με τη γιορτή της επομένης: τα Θεοφάνεια, που επιπλέον έπεφταν Κυριακή.

«Τώρα» συνέχισε ο Αρνάου τις εξηγήσεις του «οι γαλέρες είναι καλύτερες, με περισσότερους πάγκους και κουπιά, από καλύτερα ξύλα και σίδερα, και κατασκευασμένες από μαστόρους με περισσότερες γνώσεις. Η πείρα μάς έχει κάνει να προοδεύσουμε στη ναυσιπλοΐα και ήδη κάποιοι τολμούν να αψηφούν τον χειμώνα. Ξεχνούν ότι η θάλασσα δε συγχωρεί τον απερίσκεπτο».

Επέστρεφαν στη Σάντα Μαρία δε λα Μαρ για να φυλάξουν στην κάσα του Δίσκου για τους Ντροπαλούς Φτωχούς, τον φιλανθρωπικό θεσμό της εκκλησίας εκείνης, τα χρήματα που είχαν συγκεντρώσει πηγαίνοντας από σπίτι σε σπίτι και ζητώντας ελεημοσύνη. Ο Δίσκος μάζευε γερό εισόδημα· κατείχε αμπέλια, κτίρια, εργάτες, νοίκια... Αλλά ο μισέρ Αρνάου χαιρόταν να απευθύνεται στη φιλανθρωπία του κόσμου όπως είχαν υποχρέωση να κάνουν οι διαχειριστές του Δίσκου, και από τότε που είχε προστρέξει σε βοήθεια της οικογένειας του Ούγο για να απαλύνει, εν ονόματι της Σάντα Μαρία δε λα Μαρ, τη φτώχεια στην οποία τους είχε ρίξει ο θάνατος του αρχηγού της οικογένειας, το παιδί τον βοηθούσε στη συλλογή των χρημάτων με τα οποία έπειτα συνέδραμε εκείνους που τα είχαν ανάγκη. Ο Ούγο ήξερε πάντα αυτούς που έδιναν, αλλά ποτέ εκείνους που λάμβαναν.

«Γιατί;...» άρχισε να τον ρωτάει το παιδί. Ο Αρνάου τού έκανε ένα νεύμα στοργικό να συνεχίσει. «Γιατί ένας άνθρωπος σαν εσάς... αναλαμβάνει να ζητάει ελεημοσύνη;»

Ο Αρνάου, υπομονετικός, χαμογέλασε πριν απαντήσει.

«Το να ζητάς ελεημοσύνη γι' αυτούς που έχουν ανάγκη είναι ένα προνόμιο, μια χάρη του Θεού, δε σηκώνει κοροϊδία. Κανένας από όσους επισκεπτόμαστε δε θα έδινε ούτε ένα νόμισμα αν δεν ήταν σε ανθρώπους που μπορεί να εμπιστευτεί. Οι διαχειριστές του Δίσκου της Σάντα Μαρία δε λα Μαρ πρέπει να είναι πρόκριτοι της Βαρκελώνης και, όντως, οφείλουν να ζητιανέψουν για τους φτωχούς. Ξέρεις κάτι;» Δε χρειάστηκε ο Ούγο ν' αρνηθεί· ο μισέρ Αρνάου συνέχισε: «Οι διαχειριστές δεν είμαστε υποχρεωμένοι να δίνουμε λογαριασμό για το τι κάνουμε τα χρήματα του Δίσκου, όχι μόνο αυτά που μαζεύουμε, αλλά και τα υπόλοιπα. Σε κανέναν, ούτε καν στον αρχιδιάκονο της Σάντα Μαρία... Ούτε στον ίδιο τον επίσκοπο! Κι αυτή η εμπιστοσύνη πρέπει να βαρύνει τους προκρίτους της πόλης. Κανένας δε γνωρίζει ποιος ή ποια οικογένεια έχει βοηθηθεί με τη φιλανθρωπία των ευσπλαχνικών πολιτών».

Ο Ούγο συνόδευε τον μισέρ Αρνάου σε αυτή του την ασχολία ώσπου εκείνος τού βρήκε δουλειά στα ναυπηγεία, με τον Γενουάτη, για να μά-

θει να κατασκευάζει πλοία και κάποια μέρα να γίνει *μέστρα ντ' άισα*. Όταν ο Ούγο μπήκε στα ναυπηγεία, είχε περάσει κάποιος καιρός που ο Αρνάου είχε βολέψει και τη μικρή του αδερφή, την Αρσέντα, ως υπηρέτρια μιας μοναχής στο μοναστήρι του Τζουνκέρας. Η καλόγρια δέχτηκε να ντύνει, να τρέφει και να εκπαιδεύει τη μικρή, να την κάνει μια αξιόλογη γυναίκα, κι έπειτα από δέκα χρόνια να την προικίσει με το ποσό των είκοσι χρυσών λιρών για να παντρευτεί· αυτό ήταν το συμφωνητικό που είχε υπογράψει με τη μοναχή.

Ο ενθουσιασμός με τον οποίο ο Ούγο μπήκε στα ναυπηγεία και βρέθηκε στη συναρπαστική δουλειά να χτίζει πλοία, παρόλο που η μόνη του ασχολία ήταν να μεταφέρει την μπάλα του Γενουάτη, επισκιάστηκε από τις συνέπειες που αυτό είχε για την Αντονίνα, τη μητέρα του.

«Να μένω εκεί; Να κοιμάμαι εκεί;» τη ρώτησε τρομαγμένος όταν εκείνη τού μίλησε για τη νέα της απασχόληση. «Γιατί δεν μπορώ να δουλεύω και να γυρίζω να κοιμάμαι μαζί σου, εδώ, όπως πάντα;»

«Γιατί εγώ πια δε θα μένω εδώ» του ανακοίνωσε η Αντονίνα με φωνή γλυκιά, λες και μόνο έτσι θα μπορούσε να τον πείσει.

Το παιδί ένευσε αρνητικά.

«Είναι το σπίτι μας...»

«Δεν μπορώ να το πληρώνω, Ούγο» τον πρόλαβε εκείνη. «Οι φτωχές χήρες με παιδιά είμαστε σαν άχρηστες γριές: δεν έχουμε καμιά δυνατότητα σε τούτη την πόλη. Έπρεπε να το ξέρεις».

«Μα ο μισέρ Αρνάου...»

Η Αντονίνα τον διέκοψε και πάλι:

«Ο μισέρ Αρνάου μού βρήκε μια δουλειά όπου θα μου δίνουν ρούχα, στέγη, τροφή και μπορεί και κάποια χρήματα. Αν η αδερφή σου είναι στο μοναστήρι κι εσύ στα ναυπηγεία, τι να κάνω μόνη εδώ;»

«Όχι!» φώναξε ο Ούγο και γαντζώθηκε πάνω της.

Τα βασιλικά ναυπηγεία της Βαρκελώνης υψώνονταν μπροστά στη θάλασσα. Αποτελούνταν από ένα οικοδόμημα με οκτώ νεώρια, που στηρίζονταν σε πυλώνες και σκεπάζονταν από δίρριχτες σκεπές, και πίσω τους ανοιγόταν ένα αίθριο αρκετής έκτασης για να κατασκευάζονται μεγάλες γαλέρες. Πίσω από αυτό υπήρχε άλλο οικοδόμημα με άλλα οκτώ νεώρια, όλα ψηλά, όλα διάφανα, όλα ικανά για να κατασκευάζονται, να επιδιορθώνονται ή να φυλάσσονται τα καταλανικά πλοία. Το μεγαλόπνοο έργο, που είχε αρχίσει ήδη από την εποχή του βασιλιά Ιακώβου και

συνεχίστηκε από τον Πέτρο Γ΄ τον Τελετουργικό, στεφόταν από τέσσερις πύργους, έναν σε κάθε γωνία του συγκροτήματος.

Δίπλα σε νεώρια, πύργους και δεξαμενές νερού για να υγραίνεται το ξύλο φτιάχνονταν αποθήκες όπου φύλαγαν όλα τα υλικά και τα εξαρτήματα για τις γαλέρες: ξυλεία και εργαλεία· κουπιά· όπλα: τόξα, βέλη, λόγχες, δρεπάνια, ξίφη, τσεκούρια, πιθάρια με ασβέστη για να τυφλώνουν τον εχθρό τη στιγμή της πλεύρισης, και άλλα με σαπούνι για να γλιστράνε οι ναυτικοί, ή με κατράμι για να πυρπολούν τα αντίπαλα πλοία· πυργόσχημες ασπίδες που τοποθετούνταν στα πλαϊνά της γαλέρας για να προστατεύουν τους κωπηλάτες με το που άρχιζε η μάχη· δέρματα που κάλυπταν το κεφάλι για να μην μπορεί ο εχθρός να τους κάψει· ιστία· σημαίες και καρφιά, αλυσίδες, άγκυρες, κατάρτια, φανάρια, καθώς κι ένα σωρό σύνεργα και χρήσιμα αντικείμενα.

Τα ναυπηγεία υψώνονταν στο ένα άκρο της Βαρκελώνης, το αντίθετο από τη Σάντα Μαρία δε λα Μαρ, δίπλα στο μοναστήρι του Φραμενόρς· ωστόσο, αν οι μοναχοί προστατεύονταν από τα παλιά τείχη της πόλης, τα ναυπηγεία περίμεναν εκείνα που ο Πέτρος Γ΄ είχε δώσει εντολή να κατασκευαστούν και να τα περικλείσουν. Πράγμα που αργούσε ακόμα, καθώς έλειπαν τα χρήματα για την ολοκλήρωση του έργου που φιλοδοξούσε να περιβάλλει τη νέα συνοικία Ραβάλ.

Η Αντονίνα δεν τον συνόδευσε.

«Γιε μου, είσαι άντρας πια. Να θυμάσαι τον πατέρα σου».

Τον αποχαιρέτησε προσποιούμενη αυτοκυριαρχία, στητή, παραμένοντας με κόπο δύο βήματα μακριά και παρακαλώντας τον ουρανό να πάρει γρήγορα τον γιο της ο μισέρ Αρνάου ώστε εκείνη να μπορέσει να κλάψει τον πόνο της κρυφά.

Ο Αρνάου κατάλαβε κι έσπρωξε απαλά τον Ούγο από την πλάτη.

«Θα συνεχίσεις να τη βλέπεις» του είπε καθώς το παιδί προχωρούσε με το κεφάλι γυρισμένο προς τα πίσω.

Έπειτα από λίγες μέρες ο Ούγο συνήθισε στο καινούριο περιβάλλον κι έτρεξε στην πόλη για να δει τη μάνα του. Ο μισέρ Αρνάου τού εξήγησε ότι δούλευε υπηρέτρια στο σπίτι ενός γαντέμπορου, στην οδό Κανάλς, δίπλα στο Ρεκ Κουμτάλ, πίσω από τη Σάντα Μαρία.

«Άμα είναι γιος σου, πήγαινε μαζί του» απάντησε με σκληράδα η σύζυγος του γαντέμπορου στην Αντονίνα που δικαιολογήθηκε διστακτικά όταν τους βρήκε αγκαλιασμένους στην πόρτα. «Μου είσαι άχρηστη· μόνο από ψάρια ξέρεις και τίποτα άλλο. Ποτέ δε δούλεψες σε πλούσιο σπίτι. Εσύ!...» φώναξε δείχνοντας τον Ούγο. «Μακριά αποδώ!»

Έπειτα περίμενε ακίνητη. Ο Ούγο υπάκουσε στο παράξενο βλέμμα που του έριξε η μάνα του και της γύρισε την πλάτη στενοχωρημένος με τη θλίψη και την ανημπόρια που είδε στα μάτια της, τα οποία μέχρι πριν από λίγο ήταν χαρούμενα, γεμάτα ελπίδα. Η Αντονίνα πρόσεξε ότι ο γιος της είχε απομακρυνθεί κάμποσα βήματα, όχι όμως αρκετά, ώστε το παιδί να μην κλάψει ακούγοντας να μαλώνουν τη μάνα του κι οι φωνές ν' αντηχούν στο δρομάκι ακόμα και με κλειστή την πόρτα του σπιτιού.

Ο Ούγο συνέχισε να πηγαίνει στην οδό Κανάλς με την ελπίδα να δει τη μάνα του. Την επόμενη φορά έμεινε να στέκεται εκεί κοντά, χωρίς να μπορεί να κρυφτεί στα κολλητά σπίτια του στενού δρόμου. «Τι κάνεις εκεί, μυξιάρικο;» του φώναξε μια γυναίκα από το παράθυρο του δεύτερου ορόφου. «Ήρθες για να κλέψεις; Μακριά!» Με τη σκέψη ότι οι φωνές θα έκαναν τη σύζυγο του γαντέμπορου να βγει κι ότι θα μάλωναν πάλι τη μάνα του, ο Ούγο το 'βαλε στα πόδια.

Από τότε απλώς κυκλοφορούσε στην οδό Κανάλς, σαν να πήγαινε ή να γυρνούσε από κάπου, επιβραδύνοντας το βήμα του όσο μπορούσε μπροστά στο σπίτι του γαντέμπορου, και μουρμουρίζοντας το τραγουδάκι που σφύριζε πάντα ο πατέρας του. Μα δεν κατάφερε να τη δει ούτε μια φορά.

Κι έτσι, αφήνοντας την οδό Κανάλς και καταφεύγοντας στην παρηγοριά που του έδινε το ότι θα έβλεπε τη μάνα του την Κυριακή, στη λειτουργία, ο Ούγο κατευθυνόταν στη συνοικία της Ριμπέρα κι έψαχνε για τον μισέρ Αρνάου, είτε στη Σάντα Μαρία, είτε στο σπίτι του που ήταν σφηνωμένο ανάμεσα σε άλλα όπου έμεναν οι άνθρωποι της θάλασσας, ή ίσως στο γραφείο, στο οποίο πήγαινε όλο και πιο σπάνια και που τη διαχείρισή του την άφηνε στα χέρια των υπαλλήλων του. Αν δεν τον έβρισκε εκεί, τον έψαχνε στους δρόμους. Συνήθως τον έβρισκε. Οι άνθρωποι της Ριμπέρα ήξεραν καλά τον Αρνάου Εστανιόλ και οι περισσότεροι τον εκτιμούσαν. Ο Ούγο χρειαζόταν απλώς να ρωτήσει για εκείνον, στο αρτοποιείο της οδού Άμπλα ή στο κρεοπωλείο της Μαρ, σε οποιοδήποτε από τα δύο ιχθυοπωλεία ή στον τυροκόμο.

Τότε έμαθε για τη γυναίκα του μισέρ Αρνάου, που την έλεγαν Μαρ. «Κόρη ενός *μπαστάις*» υπερηφανεύτηκε ο γέροντας. Επίσης, έμαθε για τον γιο του, τον Μπερνάτ, λίγο μεγαλύτερο από τον ίδιο.

«Δώδεκα είσαι;» επανέλαβε ο Αρνάου μόλις ο Ούγο τού είπε γι' άλλη μια φορά την ηλικία του. «Λοιπόν, ο Μπερνάτ έκλεισε τα δεκάξι. Τώρα είναι στο προξενείο της Αλεξάνδρειας, για να μάθει το εμπόριο και τη ναυσιπλοΐα. Δε νομίζω ότι θ' αργήσει να γυρίσει. Εγώ δε θέλω να ασχολούμαι άλλο με τις δουλειές. Είμαι γέρος πια!»

«Μην το ξαναπείτε...»

«Μην αντιμιλάς» τον διέκοψε ο Αρνάου.

Ο Ούγο υπάκουσε κι ο γέρος στηρίχτηκε πάνω του και συνέχισαν τον δρόμο τους. Του άρεσε που ο μισέρ Αρνάου στηριζόταν πάνω του. Ένιωθε σημαντικός καθώς όλοι τούς έδειχναν σεβασμό, και μάλιστα διασκέδαζε να ανταποδίδει τον χαιρετισμό, αλλά κάποιες φορές με τόσο υπερβολικό τρόπο που έχανε τον βηματισμό του για να υποκλιθεί.

«Δε χρειάζεται να σκύβεις τόσο σε κανέναν» έφτασε να τον συμβουλέψει μια μέρα ο Αρνάου.

Ο Ούγο δεν απάντησε. Ο Αρνάου περίμενε: ήξερε πως κάτι θα έλεγε· τον γνώριζε.

«Εσείς μπορείτε να μη σκύβετε γιατί είστε ένας αξιότιμος πολίτης» είπε το παιδί, «αλλά εγώ...».

«Μην κάνεις λάθος» τον διόρθωσε ο Αρνάου. «Αν κατάφερα να είμαι ένας αξιότιμος πολίτης, είναι ίσως επειδή ποτέ μου δεν έσκυψα σε κανέναν».

Αυτή τη φορά ο Ούγο δεν αποκρίθηκε, αλλά και ο Αρνάου δεν τον περίμενε: το μυαλό του έτρεχε στη μέρα που είχε προχωρήσει γονατιστός στο σαλόνι των Πουτζ για να φιλήσει τα πόδια της Μαργκαρίδα. Οι Πουτζ, συγγενείς των Εστανιόλ, πλούσιοι και αλαζόνες, είχαν ταπεινώσει τον Αρνάου και τον πατέρα του, τον Μπερνάτ, ο οποίος κατέληξε απαγχονισμένος σαν ένας κοινός εγκληματίας στην πλατεία Μπλατ εξαιτίας της Μαργκαρίδα που τον μισούσε θανάσιμα. Παρότι είχε περάσει πολύς καιρός, ένα ρίγος διαπέρασε την πλάτη του με το που τη θυμήθηκε. Δεν είχε ξανακούσει γι' αυτούς.

Εκείνη τη μέρα του Ιανουαρίου του 1387, καθώς πλησίαζαν στην εκκλησία της Σάντα Μαρία δε λα Μαρ, ο Ούγο θυμήθηκε τη συμβουλή του Αρνάου με την υπερβολική υπόκλιση που του έκανε ένας άντρας ταπεινός, ίσως κάποιος ναυτικός. Χαμογέλασε. «Δεν πρέπει να σκύβεις σε κανέναν». Πολλές ήταν οι σφαλιάρες και οι κλοτσιές που δέχτηκε ακολουθώντας αυτή τη συμβουλή! Αλλά είχε δίκιο ο μισέρ Αρνάου: έπειτα από κάθε τσακωμό, τα παιδιά των ναυπηγείων τον είχαν σε μεγαλύτερη εκτίμηση, ακόμα κι αν τελικά τον ξυλοφόρτωναν όπως συνέβαινε συνήθως στις συγκρούσεις του με τους μεγαλύτερους.

Διέσχιζαν την Πλα ντ' αν Λιουλ, πίσω από την πλατεία Μπορν και την εκκλησία της Σάντα Μαρία δε λα Μαρ, όταν κάτι μακρινές καμπάνες άρχισαν να χτυπούν. Ο Αρνάου στάθηκε, όπως και πολλοί άλλοι: δεν ήταν χτύποι εκκλησιασμού.

«Χτυπάνε λυπητερά» ψέλλισε ο Αρνάου με τα μάτια μισόκλειστα. «Ο βασιλιάς Πέτρος πέθανε».

Δεν πρόλαβε να το πει και οι καμπάνες της Σάντα Μαρία βρόντηξαν. Έπειτα χτύπησαν οι καμπάνες του Σαν Τζουστ ι Παστόρ και της Σάντα Κλάρα και του Φραμενόρς... Έπειτα από λίγο όλες οι καμπάνες της Βαρκελώνης και των περιχώρων χτυπούσαν πένθιμα.

«Ο βασιλιάς!...» επιβεβαίωναν οι φωνές στους δρόμους. «Ο βασιλιάς πέθανε!»

Ο Ούγο αντιλήφθηκε ανησυχία στο πρόσωπο του μισέρ Αρνάου· το βλέμμα του, κουρασμένο και υγρό, έμοιαζε να χάνεται σε κάποιο σημείο της εισόδου στην πλατεία Μπορν.

«Εκτιμούσατε τον βασιλιά Πέτρο;»

Ο Αρνάου στράβωσε τα χείλη του και ένευσε αρνητικά αντί για άλλη απάντηση. *Με πάντρεψε με μια οχιά, την ψυχοκόρη του, κακιά γυναίκα, πιο κακιά δεν έχει υπάρξει άλλη*, θα μπορούσε να του απαντήσει.

«Και τον γιο του;» επέμεινε το παιδί.

«Τον πρίγκιπα Ιωάννη;» ρώτησε.

Αυτός προκάλεσε τον θάνατο ενός από τους καλύτερους ανθρώπους στον κόσμο, θα του άρεσε να απαντήσει. Η ανάμνηση του Χασδάι να καίγεται στην πυρά του 'φερε τρόμο: αυτός ο άνθρωπος του έσωσε τη ζωή καθώς εκείνος είχε κάνει το ίδιο με τα παιδιά του, αυτός ο Εβραίος τον περιμάζεψε και τον έκανε πλούσιο. Πόσα χρόνια είχαν περάσει!...

«Είναι κακός άνθρωπος» απάντησε αντί γι' αυτό.

Κάποιος που απαίτησε τρεις ενόχους, πρόσθεσε από μέσα του· *τρεις καλούς ανθρώπους που θυσιάστηκαν για τα αγαπημένα τους πρόσωπα και για την κοινότητά τους.*

Ο Αρνάου αναστέναξε και στηρίχτηκε με δύναμη στον Ούγο.

«Γυρίζουμε σπίτι» του είπε μες στο κομφούζιο από τις καμπάνες και τον κόσμο που φώναζε κι έτρεχε από τη μια μεριά στην άλλη. «Φοβάμαι πως τις επόμενες μέρες, ίσως κι εβδομάδες, η Βαρκελώνη θα ζήσει δύσκολες στιγμές».

«Γιατί;» ρώτησε ο Ούγο νιώθοντας τον γέροντα στο μπράτσο του βαρύ σαν νεκρό. Ορθώθηκε εν αναμονή μιας απάντησης που δεν ήρθε. «Γιατί λέτε ότι θα ζήσουμε δύσκολες στιγμές;» επέμεινε μερικά βήματα πιο πέρα.

«Πριν από μερικές μέρες η βασίλισσα Σίβυλλα έφυγε από το παλάτι με την οικογένειά της και την Αυλή της» του εξήγησε ο Αρνάου «μόλις έμαθε ότι ο σύζυγός της πέθαινε...».

«Εγκατέλειψε τον βασιλιά;» παραξενεύτηκε ο Ούγο.

«Μη με διακόπτεις» τον μάλωσε ο Αρνάου. «Διέφυγε γιατί φοβάται την εκδίκηση του πρίγκιπα... Του νέου βασιλιά Ιωάννη» διόρθωσε. «Η βασίλισσα δεν είχε ποτέ την παραμικρή εκτίμηση στον προγονό της, κι εκείνος πάντα την κατηγορεί για όλα τα δεινά του, για την απομάκρυνση και για την εχθρότητα με τον πατέρα του. Την περασμένη χρονιά ο βασιλιάς τού αφαίρεσε τον τίτλο και τις τιμές του αντιβασιλέα – ταπείνωση για έναν διάδοχο. Θα υπάρξει εκδίκηση, σίγουρα, δε θα λείψουν τα αντίποινα» προμάντεψε ο Αρνάου.

Την επομένη του θανάτου του Πέτρου Γ΄, οι πιστοί είχαν πένθος, η εκκλησία είχε πένθος· παντού επικρατούσε λύπη. Ο Ούγο παρακολούθησε την κυριακάτικη λειτουργία μαζί με τη μητέρα του, τις μοναδικές στιγμές ελευθερίας που ο γαντέμπορος της οδού Κανάλς επέτρεπε στην Αντονίνα. Είδε τον μισέρ Αρνάου ανάμεσα στο πλήθος, όρθιο, καμπουριασμένο αλλά όρθιο, όπως εκείνοι, όπως οι ταπεινοί. Κοίταξε την Παναγία. Ο μισέρ Αρνάου έλεγε πως χαμογελούσε. Εκείνος δεν την είχε δει ποτέ, αλλά ο γέρος επέμενε, και ξαναπήγαιναν στην εκκλησία σε διαφορετικές ώρες για να προσευχηθούν και να δουν το χαμόγελό της.

Η Παναγιά της Θάλασσας δεν είχε χαμογελάσει στον Ούγο ποτέ, παρ' όλα αυτά εκείνος δε σταματούσε να προσεύχεται και να αιτείται, όπως έκανε κι εκείνη τη μέρα, τη μεσολάβησή της: για τη μάνα του, ώστε ν' αφήσει τον γαντέμπορο και να είναι ευτυχισμένη και να γελάει και πάλι, και να τον αγαπάει όπως πρώτα· ώστε να μπορούν να ζουν όλοι μαζί, και με την Αρσέντα. Προσευχήθηκε για τον πατέρα του, και προσευχήθηκε για την υγεία του μισέρ Αρνάου και για την ελευθερία του Γενουάτη. «Η ελευθερία...» ταλαντεύτηκε. «Αν τον ελευθερώσουν, θα φύγει στη Γένουα και δε θα με μάθει να γίνω *μέστρα ντ' άισα*» είπε κι αμέσως ένιωσε τύψεις. «Ναι. Μεσολάβησε για την ελευθερία του, Δέσποινα» είπε τελικά βάζοντας τον εαυτό του σε δεύτερη μοίρα.

Όταν σχόλασε η μεγάλη λειτουργία, ο Ούγο και η Αντονίνα δεν αφιέρωσαν τον ελάχιστο χρόνο που εκείνη διέθετε σε κουβέντα κι αγάπες, όπως έκαναν κάθε Κυριακή, αλλά ενέτειναν όλη τους την προσοχή στους ψιθύρους. Στην πλατεία Σάντα Μαρία, εκεί όπου υψωνόταν η υπέροχη πρόσοψη της εκκλησίας με το μπρούτζινο αφιέρωμά της στους *μπαστάις* που είχαν βοηθήσει στην κατασκευή της, ο Ούγο είδε τον μισέρ Αρνάου, αλλά δεν κατάφερε να τον πλησιάσει: ο κόσμος τον περικύκλωνε διψώ-

ντας να μάθει τα νέα, όπως συνέβαινε με όλους τους προκρίτους, οι οποίοι αντί να πάνε στον καθεδρικό είχαν πάει στη Σάντα Μαρία και τώρα ήταν το κέντρο ενδιαφέροντος των ενοριτών.

Έτσι έμαθε πως η βασίλισσα Σίβυλλα, καταφεύγοντας στο κάστρο του Σαν Μαρτί Σαρρόκα, δύο μέρες δρόμος από τη Βαρκελώνη, διαπραγματευόταν την παράδοσή της με όλους τους δικούς της στον πρίγκιπα Μαρτίν, αδερφό του βασιλιά Ιωάννη. Έμαθε επίσης πως ο νέος μονάρχης βρισκόταν στη Ζιρόνα, πολύ άρρωστος, παρόλο που κάποιοι είχαν πει πως, μόλις πληροφορήθηκε τον θάνατο του πατέρα του, πήρε τον δρόμο για τη Βαρκελώνη. Ο κόσμος μιλούσε και παρατηρούσε. Ο Ούγο προσπαθούσε να έχει στραμμένη την προσοχή του σε όλους.

«Γιε μου» του είπε η Αντονίνα, «πρέπει να...».

Δεν πρόλαβε ν' αποτελειώσει τη φράση της κι ο Ούγο την αγκάλιασε βυθίζοντας το κεφάλι του στον κόρφο της.

«Πρέπει να πηγαίνω» επέμεινε η γυναίκα, αποφεύγοντας τα μάλλον λάγνα παρά τρυφερά βλέμματα κάποιων αντρών.

Πολλοί στη Ριμπέρα γνώριζαν την κατάσταση της Αντονίνα, που οφειλόταν στον θάνατο του άντρα της, αλλά λίγοι πρόσεχαν τις σακούλες κάτω από τα μάτια της, τις ρυτίδες που άρχιζαν να αυλακώνουν το πρόσωπό της ή τα κοκκινισμένα χέρια της· εξακολουθούσε να είναι μια όμορφη γυναίκα, τρομερά αισθησιακή.

Η Αντονίνα ελευθερώθηκε με λεπτότητα από την αγκαλιά του γιου της, κάθισε ανακούκουρδα απέναντί του κι ακούμπησε απαλά τις παλάμες της στα μάγουλά του.

«Θα συναντηθούμε την Κυριακή που έρχεται. Μην κλαις» προσπάθησε να τον ενθαρρύνει όταν είδε το κάτω χείλος του να τρέμει και το πιγούνι του να ζαρώνει. «Να είσαι δυνατός και να δουλεύεις πολύ».

Ο Ούγο έμεινε για λίγο να κοιτάζει στο πλήθος όπου η μάνα του χανόταν, λες και θα την ξανάβλεπε ανά πάσα στιγμή. Έπειτα έσφιξε τα χείλη του κι έστρεψε την προσοχή του εκεί που βρισκόταν ο μισέρ Αρνάου, περιτριγυρισμένος από κόσμο. Μα ένιωσε έναν κόμπο στον λαιμό, τα μάτια του βούρκωσαν, κι αποφάσισε να φύγει. «Θα τον δω αύριο» σκέφτηκε.

Ωστόσο αυτό δεν έγινε. Καμία φορά, απ' όσες είχε καταφέρει να τη σκαπουλάρει από τα μαθήματα κι από τη σιδερένια μπάλα του Γενουάτη, και να τρέξει για τον μισέρ Αρνάου, δεν μπόρεσε να τον βρει.

«Δεν είναι εδώ, παιδί μου» τον διαβεβαίωνε η Χουάνα, η υπηρέτρια.

Κανένας δεν ήξερε να του πει νέα του.

«Είναι στο Συμβούλιο των Εκατό» τον βεβαίωσε μια άλλη μέρα η Μαρ, ειδοποιημένη για την παρουσία του Ούγο από την υπηρέτρια, «με τους προκρίτους και τους δημοτικούς συμβούλους» του εξήγησε.

«Ευχαριστώ, κυρία» άρθρωσε αλαφιασμένος. «Όταν γυρίσει...»

«Μην ανησυχείς. Του είπαμε πως ήρθες. Με παρακάλεσε να σου ζητήσω συγγνώμη. Σ' εκτιμάει πολύ, Ούγο, αλλά οι καιροί είναι δύσκολοι» απολογήθηκε η Μαρ επαναλαμβάνοντας το σχόλιο που είχε κάνει και ο Αρνάου.

Ο Ούγο καταλάβαινε ότι όντως οι καιροί ήταν πολύ δύσκολοι για τη Βαρκελώνη και την Καταλονία. Το άκουγε στα ναυπηγεία, όπου ο ρυθμός της δουλειάς μειωνόταν με το που άρχιζαν τα σχόλια μάστορες και τεχνίτες.

«Έχει ήδη έρθει στη Βαρκελώνη» ανακοίνωσε ένα απόγευμα κάποιος από τους καραβομαραγκούς, αναφερόμενος στον βασιλιά Ιωάννη.

«Μα είναι πολύ άρρωστος!» φώναξε ένας άλλος.

«Λένε πως η βασίλισσα Σίβυλλα του έχει κάνει μάγια. Κι ότι γι' αυτό είναι άρρωστος».

«Η βασίλισσα έχει συλληφθεί».

«Και η Αυλή της, κι όλοι όσοι υπήρξαν σύμβουλοι του βασιλιά Πέτρου. Όλοι έχουν συλληφθεί».

«Τους βασανίζουν» ακούστηκε από τη θράκα όπου οι άντρες ύγραιναν με ατμό τις σανίδες για να μπορέσουν να τις κυρτώσουν.

Ωστόσο, ήταν αλήθεια, είπαν διάφοροι μάστορες έπειτα από λίγες μέρες: ο βασιλιάς Ιωάννης και οι υπουργοί του είχαν δώσει διαταγή να βασανίζουν τους συλληφθέντες παρά την αντίθεση των δικαστών και των συμβούλων της πόλης. Τα πριόνια, τα τσεκούρια και τα σφυριά άρχισαν να αντηχούν και πάλι στα απέραντα νεώρια των ναυπηγείων, αλλά τώρα πια δεν ήταν η ζωηρή ορχήστρα που όλοι είχαν συνηθίσει.

«Δεν έπρεπε να το επιτρέψουμε!» είπε κάποιος σπάζοντας τη σιωπή.

Ο Ούγο άρπαξε με δύναμη την μπάλα του Γενουάτη και την κράτησε σφιχτά στα χέρια του, λες και θα έμπαινε στη μάχη.

«Ο βασιλιάς οφείλει να τηρεί τους νόμους!» ακούστηκε κάποιος από μια άλλη γωνιά.

Κανένας δεν τόλμησε να κάνει τίποτα.

Η βασίλισσα Σίβυλλα βασανίστηκε ώσπου, παραδομένη και τρομοκρατημένη, παραχώρησε στον βασιλιά Ιωάννη όλη της την περιουσία. Ο μονάρχης συγχώρησε τη σύζυγο του πατέρα του, και τον αδερφό της Μπερνάρντο δε Φορτιά, καθώς και τον κόμη του Παλιάρς, αλλά διέταξε να συνεχίσουν οι ίδιες διαδικασίες κατά των άλλων κρατουμένων.

Και σαν να ήθελε να τρομοκρατήσει ακόμα περισσότερο προκρίτους, δημοτικούς συμβούλους, δικαστές και πολίτες, διέταξε επίσης τον δημόσιο αποκεφαλισμό του Μπαρανγκέρ δε Αμπέλια, υπουργού του βασιλιά Πέτρου, καθώς και του Μπαρτολομέ δε Λίμας, ενός εκ των ιπποτών του, ο οποίος είχε διαφύγει με τη βασίλισσα.

Η Βαρκελώνη εξακολουθούσε να μην αντιτίθεται στη βασιλική βούληση. Είχε χάσει το θάρρος της. Αυτό αντιλήφθηκε ο Ούγο στην πλατεία Παλάου, στη μεγάλη πλατεία που ανοιγόταν ανάμεσα στην παραλία, την αγορά και τη γαλαρία του Φορμέντ, όπου ο παφλασμός της θάλασσας ακουγόταν πιο δυνατός από τους εκατοντάδες Βαρκελωνέζους που είχαν τρέξει για να δουν τον αποκεφαλισμό των δύο αντρών οι οποίοι το μόνο έγκλημα που είχαν κάνει ήταν το ότι είχαν δείξει πίστη στον μονάρχη τους. Ο Ούγο αναζήτησε τον Αρνάου μέσα στον κόσμο που είχε συγκεντρωθεί γύρω από το ικρίωμα, μια απλή ξύλινη εξέδρα λίγο υπερυψωμένη και περιφρουρούμενη από τους στρατιώτες του βασιλιά Ιωάννη, όπου πάνω της ξεχώριζε το κούτσουρο. Δεν τον είδε, παρόλο που ήξερε ότι ήταν εκεί. Ναι, είδε, ωστόσο, τους δημοτικούς συμβούλους, σοβαρούς, ντυμένους στα μαύρα, όπως και τα μέλη του Συμβουλίου των Εκατό και τους προέδρους των σωματείων, καθώς και ιερείς, εφημέριους και ιεράρχες της Εκκλησίας... Πολλοί έμεναν σιωπηλοί. Άλλοι μιλούσαν σιγανά, ψιθυριστά, οι περισσότεροι από αυτούς απέφευγαν να διασταυρώσουν το βλέμμα τους, σαν να θεωρούσαν τον εαυτό τους ένοχο και φοβούνταν μήπως ο άλλος τους κατακρίνει.

Ο Ούγο άνοιξε το βήμα του ανάμεσα στους συγκεντρωμένους εύκολα, αντίθετα με άλλες φορές όπου το κοινό στριμωχνόταν κι έσπρωχνε για να πλησιάσει στον κατάδικο. Δεν υποδέχτηκαν τους μελλοθάνατους με φωνές ή βρισιές, όπως έκαναν συνήθως. Ξαφνικά το παιδί βρέθηκε στην πρώτη γραμμή. Ο κόσμος γύρω από το ικρίωμα τραβήχτηκε μερικά βήματα πίσω, όταν η πομπή ανέβαινε σ' αυτό. Μια γυναίκα τον έπιασε από τους ώμους και τον κράτησε μπροστά της σαν ασπίδα. Ο Ούγο ξέφυγε από τα χέρια της καθώς ένας ιερέας έκανε στον αέρα το σημείο του σταυρού μπροστά από το πρόσωπο ενός άντρα που διατηρούσε ακόμα την υπερηφάνεια του, παρόλο που τα λιτά του ρούχα ήταν τώρα βρόμικα και διαλυμένα. Πίσω από τους καταδίκους, πάνω στο ικρίωμα και απέναντι από το κοινό, ήταν παρατεταγμένοι οι στρατιώτες και κάποιοι από τους νέους υπουργούς του βασιλείου.

Ένας κήρυκας διάβασε το κατηγορητήριο στους πολίτες που μαζεύτηκαν και τρομοκρατήθηκαν περισσότερο ακούγοντας εκείνο το κατε-

βατό από ψέματα. Η εκτέλεση ήταν γρήγορη και εύστοχη. Το αιματοβαμμένο κεφάλι έπεσε σ' ένα σακί, ενώ τα πόδια του Μπαρανγκέρ δε Αμπέλια τινάχτηκαν για μερικά δευτερόλεπτα. Και τότε ο Ούγο τον ανακάλυψε. Βρισκόταν στην αντίθετη πλευρά από εκείνον.

«Μισέρ Αρνάου!»

Αν και τις πρόφερε σιγανά, οι δύο εκείνες λέξεις αντήχησαν στην τρομακτική σιωπή με την οποία ο κόσμος δέχτηκε τον θάνατο ενός Βαρκελωνέζου ευγενούς. Το παιδί εξεπλάγη, αλλά δεν έμοιαζε κανένας να του δίνει σημασία.

Ο ιερέας ασχολιόταν τώρα με τον δεύτερο ευγενή ώσπου να αποσύρουν το πτώμα και το κεφάλι του Μπαρανγκέρ δε Αμπέλια. Ο Ούγο πέρασε μπροστά από το ικρίωμα, προχωρώντας από τον ελάχιστο χώρο, ανάμεσα στο πλήθος και στους στρατιώτες, με σκοπό να φτάσει στον Αρνάου. Πήγε να του πει κάτι, αλλά πρόσεξε ότι παρέμενε ακίνητος, με το βλέμμα του καρφωμένο σε κάποιον από τους ευγενείς που συνόδευαν τους νέους υπουργούς, στη μία πλευρά του ικριώματος.

«Μισέρ Αρνάου...»

Δεν πήρε απάντηση.

Ο κήρυκας διάβαζε τη στιγμή εκείνη τις κατηγορίες που αποδίδονταν στον ιππότη Μπαρτολομέ δε Λίμας.

Ο Ούγο στράφηκε προς τα εκεί που κοίταζε ο Αρνάου. Το κατάλαβε με το που την είδε: μια γριά παραλυμένη, που ανάσαινε με ανοιχτό το στόμα αναζητώντας τον αέρα που της έλειπε, και που προσπαθούσε μάταια να σηκωθεί από τη χειράμαξα με την οποία τη μετέφεραν κάποιοι υπηρέτες, ξαφνικά ανήσυχοι με την έξαψη της αφέντρας τους.

Ένα ρίγος διέτρεξε την πλάτη του Ούγο μόλις αντιλήφθηκε την οργή που αντανακλούσε το σφιγμένο εκείνο πρόσωπο. Έκανε ένα βήμα πίσω κι έπεσε πάνω στον Αρνάου· τον ένιωσε άκαμπτο.

Η αναστάτωση με τη γυναίκα της χειράμαξας καθυστέρησε την εκτέλεση. Ο κήρυκας ολοκλήρωσε την ανάγνωση των κατηγοριών, ενώ κάποιος πλησίασε το αυτί του στα ξερά και μελανά χείλη της ηλικιωμένης, και ακολούθησε με το βλέμμα του το αποστεωμένο δάχτυλο που έδειχνε τον Αρνάου. Αυτός ο κάποιος πλησίασε στο ικρίωμα και κάλεσε με νοήματα τον υπουργό που επέβλεπε την εκτέλεση, έναν ψηλό και δυνατό ευγενή μέσης ηλικίας, με πυκνά μαύρα γένια, ο οποίος φορούσε ακριβά ρούχα από κόκκινο μετάξι, και χρυσά στολίδια.

«Τι συμβαίνει, μισέρ Αρνάου;» κατάφερε να ρωτήσει ο Ούγο χωρίς να γυρίσει προς εκείνον, έχοντας το βλέμμα του στον υπουργό που έσκυβε στην άκρη του ικριώματος.

Ο Αρνάου εξακολουθούσε να μην απαντά.

Ο υπουργός στάθηκε όρθιος. Και κάρφωσε το βλέμμα του στον Αρνάου, όπως έκαναν πολλοί από τους συγκεντρωμένους. Έπειτα διέταξε να συνεχιστεί η εκτέλεση, και ο ιππότης Λίμας στάθηκε μπροστά στο κούτσουρο με την ίδια υπερηφάνεια που το είχε κάνει και ο προηγούμενός του. Ο κόσμος, και ο Ούγο μαζί, ξανάστρεψε την προσοχή του στον δήμιο και στον πέλεκυ που υψώθηκε πάνω από το κεφάλι του μελοθάνατου. Μόνο ο Αρνάου αντιλήφθηκε ότι ο ευγενής εκείνος κάλεσε διακριτικά κάποιον από τους αξιωματικούς και κάτι του είπε.

«Μαργκαρίδα Πουτζ» ψέλλισε τότε ο γέροντας.

Ο Αρνάου τούς είδε να πλησιάζουν, τον αξιωματικό και μια ομάδα στρατιωτών· με τα σπαθιά τους ήδη γυμνά, ξαναμμένοι σαν να επρόκειτο να συγκρουστούν με κάποιον αήττητο ήρωα. Αναμφίβολα, το μίσος κρατούσε ζωντανή τη γυναίκα εκείνη.

Το κεφάλι του ιππότη κύλησε στο σακί, ενώ οι στρατιώτες, με τα σπαθιά υψωμένα, παραμέριζαν τον κόσμο. Δυο γυναίκες τσίριξαν. Κανένας δεν αντιτάχθηκε.

«Πήγαινε στο σπίτι και πες στη γυναίκα μου» ο Αρνάου παρακάλεσε τον Ούγο ταρακουνώντας τον για να πάρει την προσοχή του από το ικρίωμα «ότι οι Πουτζ επέστρεψαν, ότι θα με συλλάβουν. Να ψάξει για βοήθεια».

«Τι;»

«Και να προσέχει πολύ!...» πρόσθεσε δυνατά. Ο Ούγο κούνησε το κεφάλι· δεν καταλάβαινε τι του έλεγε. «Πήγαινε...»

Δεν πρόλαβε να το επαναλάβει. Οι στρατιώτες όρμησαν στον ανυπεράσπιστο Αρνάου, ο οποίος δεν έκανε την παραμικρή προσπάθεια να αποφύγει τη σύλληψη, ωστόσο δέχθηκε κάμποσα χτυπήματα που τον έκαναν να ζαλιστεί για λίγο. Ο Ούγο, είδε, με τρόμο και μην πιστεύοντας στα μάτια του, να χτυπούν και να τραντάζουν τον γέροντα. Ο κόσμος παραμέρισε και τους έκανε χώρο. Κανένας δεν απαντούσε! Κανένας δε θα έβγαινε να υπερασπιστεί τον μισέρ Αρνάου, κατάλαβε το παιδί και όρμησε με δύναμη στον στρατιώτη που ήταν πιο κοντά του.

«Αφήστε τον!» ούρλιαξε.

«Μη!...» προσπάθησε να τον εμποδίσει ο Αρνάου.

Όμως ο Ούγο κατάφερε να πιάσει απροετοίμαστο τον πρώτο στρατιώτη, που παραπάτησε κι έπεσε στο έδαφος.

«Γιατί τον χτυπάτε;» ούρλιαξε ο Ούγο μανιασμένος, και προσπάθησε να παρακινήσει τους Βαρκελωνέζους που στέκονταν σε απόσταση ασφαλείας. «Θα το επιτρέψετε;» τους φώναξε πριν επιτεθεί στον δεύτερο στρατιώτη.

«Ούγο...» θέλησε να παρέμβει ο Αρνάου.

«Παιδί μου, μη...» ακούστηκε από το πλήθος.

Το τρομακτικό χτύπημα που ο Ούγο δέχτηκε στην πλάτη με την πλατιά πλευρά του σπαθιού ενός στρατιώτη τον τίναξε στα πόδια του άλλου, που τον υποδέχτηκε με μια κλοτσιά στην κοιλιά.

«Είναι απλώς ένα παιδί!» διαμαρτυρήθηκε τότε μια γυναίκα. «Αυτή είναι η ανδρεία του στρατού του βασιλιά Ιωάννη;»

Ένας στρατιώτης πήγε να της επιτεθεί, αλλά ο αξιωματικός τον συγκράτησε και του υπέδειξε να επιστρέψει στο ικρίωμα μαζί με τον Αρνάου, ο οποίος κατάφερε να γυρίσει το κεφάλι του για να δει τη γυναίκα εκείνη που γονάτιζε δίπλα στον Ούγο, ο οποίος, ένα κουβάρι στο έδαφος, έπιανε με τα χέρια του την κοιλιά του. Ο πόνος φαινόταν στα χαρακτηριστικά του προσώπου του, στα βουβά και πνιχτά βογκητά του.

«Αρνάου Εστανιόλ!» φώναξε ο ευγενής με τα κόκκινα και τα χρυσά όταν ο αξιωματικός έσπρωξε τον γέροντα πάνω στο ικρίωμα. «Προδότης του βασιλείου!»

Δύο δημοτικοί σύμβουλοι, που είχαν πλησιάσει παραξενεμένοι με τη σύλληψη κάποιου τόσο γνωστού και αγαπητού στη Βαρκελώνη, έμειναν σύξυλοι ακούγοντας την κατηγορία. Πολύς κόσμος που είχε αρχίσει να σκορπίζει έστρεψε ξανά την προσοχή του στη σκηνή.

«Ποιος το λέει;» ρώτησε ωστόσο με δυνατή φωνή ένας βαφέας ηλικιωμένος, κοιλαράς και θρασύς, μέλος του Συμβουλίου των Εκατό.

Οι σύμβουλοι, πολίτες τιμημένοι κι έμποροι, επέκριναν με το βλέμμα τον συνάδελφό τους για τον τόνο που χρησιμοποίησε. Μόλις είχαν αποκεφαλίσει δύο υπουργούς του βασιλιά Πέτρου χωρίς άλλο λόγο από την εκδίκηση· η βασίλισσα Σίβυλλα είχε βασανιστεί χωρίς να περάσει από δίκη· οι υπόλοιποι υπουργοί του Τελετουργικού και μέλη της αυλής της χήρας του ήταν υπόδικοι, και η ζωή τους κρεμόταν από το καπρίτσιο ενός άρρωστου μονάρχη, ο οποίος πίστευε πως του είχαν κάνει μάγια, κι εκείνος ο βαφέας, ο φαντασμένος, τολμούσε να έρθει σε αντιπαράθεση με τους νέους υπουργούς του νόμου.

Η απάντηση δεν άργησε.

«Ο βασιλιάς Ιωάννης το λέει!» αποφάνθηκε ο ευγενής του ικριώματος. «Και εξ ονόματός του μιλώ εγώ, ο Τζενίς Πουτζ, κόμης του Ναβάρκλες, αρχιστράτηγός του».

Ο βαφέας έσκυψε το χοντρό κεφάλι του.

«Αρνάου Εστανιόλ!» επανέλαβε ο ευγενής. «Κλέφτης και τοκογλύφος! Αιρετικός! Φυγάς της Ιεράς Εξέτασης! Προδότης του βασιλιά! Προδότης της Καταλονίας!»

Η μνησικακία με την οποία απαγγέλθηκε η κατηγορία για προδοσία έκανε τους Βαρκελωνέζους να απομακρυνθούν και πάλι από το ικρίωμα. Ήταν δυνατόν; αναρωτήθηκαν πολλοί. Ο κόμης εκείνος δεν έπρεπε να ενεργεί μ' αυτό τον τρόπο.

«Σε καταδικάζω εις θάνατον δι' αποκεφαλισμού! Όλη η περιουσία σου θα δημευθεί».

Ένα σούσουρο αγανάκτησης απλώθηκε. Ο κόμης του Ναβάρκλες διέταξε τους στρατιώτες να ξεγυμνώσουν τα σπαθιά τους.

«Πουτάνας γιε!» ο Ούγο ξαναβρέθηκε στο πουθενά, ανάμεσα στον κόσμο και στους στρατιώτες. «Σκύλε μουλωχτέ!»

Στις φωνές του Ούγο προστέθηκαν ανέλπιστα οι ακατάληπτες τσιρίδες μιας γυναίκας που άνοιγε δρόμο ανάμεσα από το πλήθος με τις γροθιές της. Κάποιος είχε τρέξει να ειδοποιήσει τη Μαρ.

«Συλλάβετέ τη!» διέταξε ο αξιωματικός.

Αυτή ήταν η μοναδική φορά που ο Αρνάου προσπάθησε να ελευθερωθεί από τους δεσμώτες του, βλέποντας τη σύζυγό του να τσιρίζει, να εξεγείρεται και να κλοτσάει για να ξεφύγει από τα χέρια των στρατιωτών. Ο ίδιος ο Τζενίς Πουτζ, με ωμότητα, σαν να επρόκειτο για ζώο, του έδωσε ένα χαστούκι που τον έριξε κάτω.

Κάποιοι ευγενείς γέλασαν.

«Σκύλα!» ξανατσίριξε ο Ούγο, τώρα προς τη γριά της χειράμαξας, που γελούσε ξεδοντιάρα, με τα σάλια της να τρέχουν, βλέποντας τον Αρνάου πάνω στην εξέδρα να πέφτει.

«Κάντε το να σωπάσει το τρελόπαιδο!» διέταξε ο αξιωματικός.

Οι βρισιές του Ούγο προς εκείνη που θεωρούσε υπεύθυνη για τη σύλληψη του Αρνάου εμπόδισαν τον αξιωματικό να ολοκληρώσει την απειλή του.

«Γουρούνα! Σιχαμερή! Άθλιο σακί με κόκαλα!»

«Πώς τολμάς;»

Ένας νεαρός ευγενής, ο οποίος δεν είχε κλείσει τα είκοσι, ξανθός, καλοφτιαγμένος, που φορούσε γαλάζιο επενδύτη από δαμασκηνό μετάξι με δέρμα στον λαιμό και σπαθί στη ζώνη, πρόβαλε ανάμεσα από τους ευγενείς. Ούτε καν έφερε το χέρι στη λαβή του σπαθιού καθώς πλησίαζε τον Ούγο. Με ένα νεύμα σχεδόν ανεπαίσθητο, ένας υπηρέτης κι ένας στρατιώτης έπεσαν πάνω στο παιδί και το έκαναν τ' αλατιού.

«Προσκύνα!» απαίτησε μετά τον ξυλοδαρμό ο νεαρός ευγενής.

Ο υπηρέτης κράτησε τον Ούγο γονατιστό, τραβώντας τον από τα μαλλιά ώστε να μένει το κεφάλι του όρθιο. Το αίμα έτρεχε στο πρόσωπό του.

«Ζήτα συγγνώμη» απαίτησε ο ευγενής.

Πίσω από την ασημογάλαζη μουτζούρα μπροστά του, με τα μάτια σχεδόν κλειστά από το ξύλο και με την όραση θολή, ο Ούγο νόμισε πως αναγνώρισε τον Αρνάου πάνω στο ικρίωμα. Τον ενθάρρυνε να αντιταχθεί; Έφτυσε. Αίμα και σάλιο.

Ο νεαρός έφερε το χέρι στο σπαθί.

«Φτάνει».

Η Μαργκαρίδα Πουτζ κατάφερε να αρθρώσει τη διαταγή. Ο κόμης του Ναβάρκλες κατανόησε τους λόγους της θείας του. Πώς γινόταν ένα κουρελιάρικο παιδί να κηλιδώσει την εκδίκηση που η τύχη τούς πρόσφερε; Κι αν ο κόσμος τελικά εξεγειρόταν εξαιτίας του παιδιού; Ο Αρνάου ήταν ένας πρόκριτος της πόλης· η εκτέλεση έπρεπε να ολοκληρωθεί άμεσα. Αν παρενέβαιναν οι σύμβουλοι, θα χάνονταν όλα, και είχε χρόνια που περίμενε αυτή τη στιγμή. Δεν την ένοιαζε τι θα έλεγε ο βασιλιάς· θα έβρισκε επιχειρήματα και θα τον έπειθε.

«Αφήστε το!» διέταξε ο κόμης. «Δε μ' άκουσες;» επανέλαβε στον ανιψιό του που ήταν έτοιμος να τραβήξει σπαθί.

«Την επόμενη φορά δε θα έχεις την ίδια τύχη, σου το υπογράφει ο Ρουτζέρ Πουτζ» τον απείλησε ο νεαρός, ανοίγοντας επιδεικτικά τη χούφτα που κρατούσε το σπαθί ώστε αυτό να γλιστρήσει στο θηκάρι.

Δύο *μπαστάις* έσπευσαν να μαζέψουν τον Ούγο, ενώ ο ευγενής ξαναπήρε τη θέση του. Προσπάθησαν να τον πάρουν. Ο Ούγο αντιστεκόταν.

«Αρνάου» τραύλισε.

Οι *μπαστάις* κατάλαβαν και τον κράτησαν από τις μασχάλες, όρθιο, στην πρώτη γραμμή. Δεν το είδε. Δεν κατάφερε ν' ανοίξει τα μάτια ούτε να καθαρίσει το αίμα που του κάλυπτε το πρόσωπο και του θόλωνε την ελάχιστη όραση που του απέμενε, αλλά το ένιωσε περισσότερο κι από το να το είχε δει. Άκουσε το σφύριγμα του πέλεκυ και τον κρότο πάνω στο κούτσουρο, σάμπως ο λεπτός λαιμός του Αρνάου να μην ήταν παρά μια μεταξωτή κλωστή. Άκουσε τη σιωπή και μύρισε το μείγμα του φόβου του πλήθους με τον γλυφό αέρα που έφερνε η θάλασσα. Ένιωσε τον τρόμο των *μπαστάις* και αντιλήφθηκε σπασμωδικές αναπνοές. Έπειτα ο ουρανός σκίστηκε από την κραυγή της Μαρ και η ναυτία τον κυρίευσε, μια αίσθηση σχεδόν ευχάριστη που πάσχιζε να καλύψει τον πόνο από τα τραύματά του. Κι αφέθηκε.

2

Το χαμογελο που ο Ούγο μισοδιέκρινε στο στρογγυλό πρόσωπο του Χουάν του Ναβάρρο δεν απάλυνε καθόλου τον πόνο που τον κυρίευσε μόλις ξύπνησε. Κούνησε το χέρι του κι άκουσε το ίδιο του το βογκητό, σαν να ήταν κάποιος άλλος που παραπονιόταν.

«Δεν πρέπει να κουνιέσαι» τον συμβούλεψε ο Ναβάρρο. «Σε περιμένουν δύσκολες μέρες, αν και κατά τον Εβραίο δεν έχεις σπάσει κάποιο κόκαλο. Ήσουν τυχερός».

Ο Ούγο συνειδητοποίησε την κατάστασή του: οι επίδεσμοι του κρατούσαν ακίνητο το ένα του πόδι και το ένα του χέρι. Επίσης ένιωσε έναν άλλον επίδεσμο να του τυλίγει το πρόσωπο, καλύπτοντας το ένα μάτι. Θυμήθηκε το ικρίωμα, τις εκτελέσεις...

«Ο μισέρ;...»

Ο λαιμός του, ξερός, τον έκαιγε και τον εμπόδισε να συνεχίσει.

Ο Ναβάρρο τού έφερε στα χείλη ένα ποτήρι με νερό και προσπάθησε να του το δώσει με προσοχή. Δεν τα κατάφερε, νευρικός όπως ήταν με τη σκέψη και μόνο ότι έπρεπε να του πει την τύχη του φίλου του.

«Ο μισέρ Αρνάου;» επέμεινε ο Ούγο βήχοντας.

Ο άντρας δε θέλησε ν' απαντήσει. Αντί γι' αυτό χάιδεψε τα άλουστα μαλλιά του παιδιού που αρνιόταν το νερό, πασχίζοντας να κρατήσει τα χείλη του σφιγμένα, αν και το τρέμουλο του πιγουνιού του φανέρωνε την οδύνη που ερχόταν να προστεθεί στον πόνο από τα τραύματά του.

Είχε βρεθεί εκεί μόνο μια φορά: την πρώτη μέρα που δούλεψε στα ναυπηγεία, όταν ο Αρνάου τον συνόδευσε και τον σύστησε στον Χουάν τον Ναβάρρο. Ο Ούγο αναγνώρισε την κατοικία. Προοριζόταν για τον βασιλικό αντιπρόσωπο, ο οποίος ήταν υποχρεωμένος να κοιμάται σ' αυτήν, αλλά στην πραγματικότητα την είχε καταλάβει ο βοηθός του κι εκείνος έμενε σ' ένα ωραίο σπίτι κοντά στην πλατεία Σαν Τζάουμε. Παρά το αχανές των ναυπηγείων, η κατοικία ήταν μικρή: ισόγεια, όπως οι αποθήκες και τα μαγαζιά, με δύο δωμάτια κι έναν χώρο που προοριζόταν για μαγειρειό και τραπεζαρία. Εκεί έμεναν ο Ναβάρρο, η σύζυγός

του και οι δύο νεαρές κόρες τους, καθώς και δύο σκυλιά που η οικογένεια τα άφηνε ελεύθερα τη νύχτα για να φυλάνε το μέρος.

Ο Ούγο αναπαυόταν σε μια γωνιά της τραπεζαρίας πάνω σ' ένα αχυρόστρωμα, τοποθετημένο σε μια ξύλινη βάση που του είχαν φτιάξει οι καραβομαραγκοί. Τις μέρες που αναγκάστηκε να μείνει στο κρεβάτι, χάζευε τις κόρες του Ναβάρρο, δύο χαριτωμένα κορίτσια, τα οποία έτρεχαν εδώ κι εκεί αλλά ποτέ δεν πλησίαζαν στο σημείο όπου βρισκόταν εκείνος. Κάποιες φορές που τις τσάκωσε κάτι να μουρμουράνε και να τον κοιτάνε με την άκρη του ματιού τους, αναρωτήθηκε μήπως τους το είχαν απαγορεύσει. Τον φρόντιζε η μητέρα τους, η γυναίκα του Ναβάρρο, τις ελάχιστες φορές που είχε μια στιγμή ελεύθερη να του αφιερώσει.

Εν τω μεταξύ ο Ούγο δεν έκανε τίποτα άλλο από το να χαϊδεύει στο κεφάλι τα δύο σκυλιά, που παρέμεναν διαρκώς κοντά του. Μόλις σταματούσε να τα χαϊδεύει, τη στιγμή που τον κυρίευε η ενοχή και ξανάσφιγγε τα χείλη του με δύναμη, είτε το ένα είτε το άλλο ακούμπαγαν τη μουσούδα στο στρώμα και κλαψούριζαν, σαν να ήθελαν να συμμεριστούν το μαρτύριό του. «Γιατί φώναξα το όνομα του μισέρ Αρνάου μπροστά στο ικρίωμα;» αναρωτιόταν. «Αν δεν το είχα κάνει, θα ήταν ζωντανός». Τα βάσανά του αλάφρωναν κάπως, όταν τα σκυλιά τού έγλειφαν το πρόσωπο. Τον γνώριζαν. Γιατί ο Ούγο έπρεπε να υπερνικήσει τον φόβο του και να πιάσει φιλία με αυτά τα δύο ζώα για να μπορεί να πηδάει τον τοίχο της αυλής των ναυπηγείων τις νύχτες και να διασχίζει τη Βαρκελώνη για να φτάσει στο μοναστήρι του Τζουνκέρας και να δει την αδερφή του. Στερήθηκε ένα μέρος του κολατσιού του και, κομμάτι το κομμάτι, έγινε φίλος με εκείνα τα σκυλιά, τόσο, που κατάφερε να αντικαταστήσει το φαγητό με χάδια και παιχνίδια. Ποτέ δεν τον κατέδωσαν.

Προσπάθησαν να τον επισκεφτούν κάποια από τα παιδιά που κουβαλούσαν τις μπάλες των αιχμάλωτων Γενουατών, όλα εντυπωσιασμένα από τις υπερβολικές διαδόσεις για τη συμπεριφορά του Ούγο μπροστά στο ικρίωμα, όμως η σύζυγος του Ναβάρρο τα έδιωχνε χωρίς εξηγήσεις. Μα κι αν δεν μπόρεσε να διηγηθεί σ' αυτά πώς είχε ξεκινήσει εκείνη η μάχη με τον γαλαζοντυμένο ευγενή, σίγουρα εξεπλάγη από τη σταθερή παρουσία του Γενουάτη. «Κανένα παιδί δεν κουβαλάει την μπάλα τόσο καλά όσο εσύ» του είπε με τη χαρακτηριστική ιταλική προφορά του, θέλοντας να δικαιολογήσει την πρώτη του επίσκεψη, σαν να μην είχε δικαίωμα να βρίσκεται εκεί. «Με τους άλλους δεν μπορεί να δουλέψει κανείς».

Ο μάστορας βόλευε την μπάλα στο δάπεδο, καθόταν σ' ένα σκαμνί δίπλα στον Ούγο, κι αφού του εξέταζε τα τραύματα και τον συνέχαιρε

για τη βελτίωσή του, χωρίς καν να τον ρωτήσει πώς πάει, καταπιανόταν με τη συνέχιση των μαθημάτων του.

«Τη μέρα που θα γυρίσω στον τόπο μου, που πιστεύω ότι θα γίνει πολύ σύντομα» του ανακοίνωσε, «δε θα έχεις την ευκαιρία να μάθεις όσα εγώ μπορώ να σου δείξω. Πώς θα συγκρίνεις έναν Γενουάτη μάστορα μ' έναν Καταλανό!» Και, υψώνοντας το χέρι του και κουνώντας το ψηλά, συνέχισε. «Γιατί νομίζεις ότι μας κρατάει εδώ ο βασιλιάς σου;»

Σ' εκείνες τις συναντήσεις ο Γενουάτης τού μιλούσε για τα ξύλα:

«Η δρυς και η οξιά δίνουν ανθεκτικά ξύλα, τα καλύτερα για τα μέρη που δέχονται τη μεγαλύτερη πίεση, όπως η καρίνα του πλοίου, το σκαρί, τα τιμόνια...» Και συνέχιζε: «Με τη λεύκα και το πεύκο φτιάχνονται οι τάβλες, τα κατάρτια, οι αντένες...»

Έπειτα του εξηγούσε πώς να τα ξεχωρίζει· πώς να τα χρησιμοποιεί και να τα δουλεύει· πώς και, το σημαντικότερο, πότε να τα κόβει.

«Πρέπει να είναι ξύλο με καλό φεγγάρι» του έλεγε. «Αν είναι από φυλλοβόλο δέντρο, η κοπή του να συμπίπτει με παλιό φεγγάρι· αν είναι από αειθαλές, με νέο φεγγάρι».

Και τότε ο Ούγο, άφηνε κατά μέρος τόσο τον μισέρ Αρνάου όσο και τα τραύματά του, κι επέτρεπε στον εαυτό του να φανταστεί πως θα γινόταν ένας μεγάλος μάστορας, σεβαστός όπως ο Γενουάτης ακόμα και με τη σιδερένια μπάλα του στον ώμο, κι ονειρευόταν να ζει σε ένα ωραίο σπίτι, να κάνει οικογένεια και να τον χαιρετάνε στον δρόμο, και να έχει χρήματα και να βοηθάει τη μάνα του. Προπαντός αυτό: να της ξαναδώσει την ελευθερία και το χαμόγελο που της είχε κλέψει ο γαντέμπορος. Πόσο θα ήθελε να πήγαινε σε κείνο το σπίτι της οδού Κανάλς, να σπάσει την πόρτα και να πάρει τη μάνα του αψηφώντας τις διαμαρτυρίες του γαντέμπορου και της γυναίκας του!

Εν τω μεταξύ, ανυπομονώντας να σηκωθεί και να πιάσει δουλειά, άκουγε τον μάστορα να του μιλάει για ένα *ντουέντε* που ήταν πάντα παρόν στο χτίσιμο των πλοίων.

«*Πίτσιν, πίτσιν, πίτσιν*» βεβαίωνε ο Γενουάτης φέρνοντας το μεσαίο δάχτυλο και τον αντίχειρα στο ύψος των ματιών του, σαν να κρατούσαν έναν κόκκο άμμου και να προσπαθούσε να τον διακρίνει.

«Ένα *ντουέντε*;» ενδιαφέρθηκε ο Ούγο και ανασηκώθηκε.

«Ναι, ένα *ντουέντε* που κανένας δεν μπορεί να το δει. Αν το μικρό αυτό *ντουέντε* είναι σε καλή διάθεση και δεν το ενοχλήσουν, το πλοίο θα πλέει καλά. Αν θυμώσει...»

«Και τι το κάνει να θυμώνει;»

«Νομίζω η αγαρμποσύνη» απάντησε ο Γενουάτης χαμηλώνοντας τη φωνή, σαν να του αποκάλυπτε κάποιο μυστικό. «Αλλά είμαι σίγουρος ότι αυτός που το εξοργίζει περισσότερο είναι ο καυχησιάρης μάστορας, που υπολείπεται σε τέχνη και υποτιμάει τους κινδύνους της θάλασσας».

Τις νύχτες, όταν τα σκυλιά φύλαγαν τα ναυπηγεία και κανένας δεν του έκανε παρέα, ενώ τα ροχαλητά του Ναβάρρο κόντευαν να γκρεμίσουν τους μεγάλους πυλώνες που υψώνονταν ως τον ουρανό, το μυαλό του Ούγο ξαναγυρνούσε στον μισέρ Αρνάου. Τότε αναρωτιόταν ποιος ήταν ο ευγενής που είχε διατάξει χωρίς δίκη, εκεί ακριβώς, τον αποκεφαλισμό του. Τον είχε κατηγορήσει ως προδότη.

«Ήταν άσπονδοι εχθροί» του εξήγησε μια μέρα ο Ναβάρρο.

Ο Ούγο δεν τόλμησε να επιμείνει, αλλά ο Γενουάτης, που άκουγε με προσοχή, επέμεινε.

«Εχθρός του μισέρ Αρνάου;»

«Ναι. Πριν από χρόνια ο Αρνάου έκανε την οικογένεια των Πουτζ να χρεοκοπήσει. Γι' αυτό τον μισούσαν».

«Κάποιο λόγο θα είχε για να το κάνει» παρενέβη ο Ούγο για να τον δικαιολογήσει.

«Σίγουρα, ναι. Ο Αρνάου ήταν καλός άνθρωπος, δεν τον φαντάζομαι...»

«Και πότε έγινε αυτό;» ρώτησε ο Γενουάτης ανοίγοντας τα χέρια του.

«Ου, πριν από πολλά χρόνια! Ο Τζενίς Πουτζ είναι γιος ενός από τους Πουτζ που χρεοκόπησε ο Αρνάου. Αναγκάστηκε να γυρίσει με την οικογένειά του στο Ναβάρκλες και να κακοζήσει υπό την προστασία του αφέντη του χωριού, του Μπελιέρα. Μετά παντρεύτηκε την κόρη του, και από εκεί...»

«Ωστόσο» τον διέκοψε ο Ούγο, «πώς μπόρεσε αυτός ο Πουτζ να αποκεφαλίσει τον μισέρ Αρνάου χωρίς δίκη;».

«Λένε πως ο βασιλιάς εξακολουθεί να είναι τόσο άρρωστος, με το μυαλό στα μάγια του, που ούτε καν ανησύχησε με την εκτέλεση, κι ότι δικαιολόγησε τις πράξεις του υπουργού του δηλώνοντας πως, αφού εκείνος βεβαίωνε ότι ο Αρνάου ήταν προδότης, τότε θα ήταν. Από την άλλη μεριά δήμευσαν όλη την περιουσία του Αρνάου υπέρ του στέμματος, κι αυτό πάντα ικανοποιεί τους μονάρχες».

«Τόσο σημαντικός είναι αυτός ο ευγενής ώστε να επηρεάζει τη βασιλική βούληση;» επέμεινε ο Γενουάτης.

«Έτσι φαίνεται. Πριν από δύο χρόνια ο βασιλιάς Πέτρος θέλησε να τιμωρήσει τον κόμη της Αμπούριας εξαιτίας μιας διαμάχης για τα εδά-

φη κάποιας υποκομητείας. Ο κόμης ηγήθηκε μάχης με τους στρατιώτες του εναντίον του βασιλικού στρατού, αλλά παράλληλα, φροντίζοντας για την ασφάλειά του, πλήρωσε εξήντα χιλιάδες φλουριά στους Γάλλους ώστε να τρέξουν σε βοήθειά του. Κι ήταν ο πρίγκιπας Ιωάννης που απέκρουσε τους Γάλλους και τους εκδίωξε από την Καταλονία. Κανένας δε φανταζόταν ότι θα το κατόρθωνε, δεδομένου του μαλθακού και δειλού χαρακτήρα του. Λοιπόν, ο τεχνίτης αυτής της νίκης δεν ήταν άλλος από τον αρχιστράτηγό του, τον Τζενίς Πουτζ, τον οποίο ο Ιωάννης ονόμασε κόμη του Ναβάρκλες. Από τότε έγινε σύμβουλός του, φίλος του και υπουργός του. Ούτε ο βασιλιάς ούτε η βασίλισσα, απ' ό,τι ακούγεται, δε θα αμφισβητήσουν τις αποφάσεις του, τουλάχιστον δημόσια».

«Κι αυτό τούς δίνει το δικαίωμα να εκτελούν έναν πολίτη της Βαρκελώνης;» παραξενεύτηκε ο *μέστρα ντ' άισα*.

«Ναι» ο Ναβάρρο αναστέναξε. «Και, ενάντια στη γνώμη των δικαστών και των δημοτικών συμβούλων, εκτέλεσαν, επίσης, δύο υπουργούς του βασιλιά Πέτρου. Και βασάνισαν τη βασίλισσα Σίβυλλα και της πήραν όλη την περιουσία, ενώ βεβαιώνουν ότι ο Ιωάννης δε θα εγκρίνει τις δωρεές που έκανε ο πατέρας του όσο ζούσε, κι αυτό ανησυχεί περισσότερο τον κόσμο. Γιατί να τους νοιάζει ένας ανήμπορος γέρος που είχε αφιερώσει τη ζωή του να ζητάει ελεημοσύνη για τους άπορους;»

Ο Ούγο κι ο Γενουάτης τινάχτηκαν ταυτόχρονα και κοίταξαν έκπληκτοι τον Ναβάρρο.

«Ναι, ένας ανήμπορος γέρος που ζητούσε ελεημοσύνη. Αυτό μου είπαν για τον μισέρ Αρνάου κάποιοι από εκείνους τους τιμημένους πολίτες αυτής της πόλης όταν έκανα την ίδια παρατήρηση με σένα, Ντομένικο. Η Βαρκελώνη είναι λιπόψυχη και καθένας κοιτάζει τα συμφέροντά του».

«Και η κυρία Μαρ;» ενδιαφέρθηκε το παιδί έπειτα από μια τεταμένη σιωπή και με τη σκέψη ότι, αν είχαν δημεύσει όλη την περιουσία του μισέρ Αρνάου, η κατάσταση της χήρας του δε θα ήταν και πολύ καλή.

«Δεν της έχει μείνει τίποτα, της επέτρεψαν να κρατήσει μόνο ό,τι φορούσε... όχι όμως τα παπούτσια της» ο Ναβάρρο ανασήκωσε τα φρύδια και τους ώμους. «Οι παλιανθρώποι την άφησαν ξυπόλυτη. Γιατί το έκαναν άραγε;»

«Πού έχει πάει; Πού είναι τώρα;»

«Την περιμάζεψαν στο σπίτι τους κάποιοι *μπαστάις*, συγγενείς του πατέρα της. Αλήθεια, ένας απ' αυτούς ρώτησε για σένα εκ μέρους της χήρας του Αρνάου».

Πέρασαν κάποιες μέρες, κι ο Εβραίος γιατρός που είχε καλέσει ο Χουάν ο Ναβάρρο επέτρεψε στον Ούγο να σηκωθεί και να επιστρέψει στη δουλειά, αλλά «χωρίς να ζοριστεί», τόνισε. Παρ' όλα αυτά και παρά το πονεμένο ακόμα χέρι του, με το πρόσωπο ήδη ελεύθερο από επιδέσμους, αν και με μια ουλή κοντά στο αυτί για την οποία καυχιόταν στα άλλα παιδιά, ο Ούγο φορτώθηκε την μπάλα του Γενουάτη και βάλθηκε να δουλεύει με μεράκι. «Αν δουλέψεις σκληρά, θα γίνεις ένας μεγάλος *μέστρα ντ' άισα*» κουδούνιζαν μες στο μυαλό του τα λόγια που του είχε πει τόσες φορές όσο ανάρρωνε.

Μια νύχτα, που το φεγγάρι τρεμόπαιζε στη θάλασσα και φώτιζε μια πόλη υποταγμένη στο σκοτάδι, ο Ούγο ένιωσε την ανάγκη να επισκεφτεί την αδερφή του. Η Αρσέντα θα ανησυχούσε, της είχε υποσχεθεί ότι θα πήγαινε να τη βλέπει τακτικά, κι είχε αργήσει από την τελευταία φορά. Είχε μείνει για καιρό στα ναυπηγεία. Ούτε καν στη λειτουργία στη Σάντα Μαρία δε λα Μαρ δεν είχε πάει. «Η Παναγία θα σου το συγχωρήσει» τον καθησύχασε ο Ναβάρρο. «Είσαι ασθενής». Μα δεν ήταν αυτός ο λόγος, έλεγε εκείνος. Φοβόταν το τι θα συναντούσε έξω... Ίσως εκείνους τους πουτανόψυχους τους Πουτζ. Κι αν συναντούσε στον δρόμο του εκείνον με τα γαλάζια; «Την επόμενη φορά δε θα έχεις την ίδια τύχη» τον είχε προειδοποιήσει. Του σφίχτηκε το στομάχι με το που το θυμήθηκε. Θα τον σκότωναν· δεν τους στοίχισε τίποτα να τελειώνουν με τον μισέρ Αρνάου, κι ο ίδιος άξιζε λιγότερο. Καλά ήταν εκεί μέσα, με τα πλοία, τους μάστορες κι ένα τσούρμο παιδιά –συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων– που τον σέβονταν και τον ζήλευαν ύστερα από το κατόρθωμά του. Μόλις τελείωνε με την μπάλα, έψαχνε ποιον να βοηθήσει. «Αρκεί να μην είναι κάποιος άλλος *μέστρα ντ' άισα*» του είχε θέσει ως όρο ο Γενουάτης. «Θα σε βλάψουν». Χαμογέλασε μετά. Ο Ούγο πλησίασε στους καραβομαραγκούς της ακτής και στους πριονιστές, και σ' αυτούς που έφτιαχναν κουπιά, αλλά κυρίως στους καλαφάτες, εκείνους που στεγανοποιούσαν τα πλοία με στουπί, με κατράμι που έπαιρναν από την απόσταξη του ξύλου του πεύκου, και την πίσσα, το κυριότερο σφραγιστικό στοιχείο, ένα ίζημα από το ίδιο το κατράμι. «Να δούμε μην τελικά γίνεις καλαφάτης αντί για *μέστρα ντ' άισα*» τον πείραξαν κάποια φορά που του είχαν επιτρέψει να ανακατέψει το κατράμι και την πίσσα σε ένα μεγάλο καζάνι στο οποίο επίσης έριχναν και ζωικό λίπος. «Τι μούτρα που θα κάνει τότε ο Γενουάτης!»

Τη νύχτα εκείνη ο Ούγο περίμενε ώσπου η αναπνοή και ο βήχας Γενουατών και βοηθών να συντονιστούν για να σηκωθεί σιγά σιγά. Κοι-

μούνταν όλοι στοιβαγμένοι σε μια αποθήκη ανάμεσα στα απέραντα νεώρια. Τα σκυλιά κούνησαν την ουρά τους πριν ακόμα διασχίσει τον χώρο μέχρι τη μάντρα. Τα χαιρέτησε κι έπαιξε μαζί τους για λίγο, κι έπειτα σκαρφάλωσε με δυσκολία κι αφέθηκε να πέσει από την άλλη πλευρά. Ο παφλασμός των κυμάτων που έγλειφαν τεμπέλικα την ακτή δεν επηρεάστηκε από το ανεπαίσθητο τρίξιμο των σανδαλιών του Ούγο πάνω στο έδαφος. Ο Αρνάου ξανάρθε στη μνήμη του: εκείνος του τα είχε χαρίσει, με καλή σόλα από δέρμα αντί από σπάρτο ή ξύλο, όπως των άλλων παιδιών που είχαν την τύχη να μην είναι ξυπόλυτα. «Ήταν του γιου μου. Πια δεν του κάνουν» του είχε πει όταν του τα 'δωσε. Πήγε να νιώσει κόμπο στον λαιμό και προσπάθησε να βγάλει τον μισέρ Αρνάου από το μυαλό του. Αφουγκράστηκε στη σιγαλιά της νύχτας: ήταν απίθανο να πέσει πάνω σε κάποιον εκεί που βρισκόταν. Πίσω του ήταν η θάλασσα, με κείνη την ασημιά φράντζα, δώρο του φεγγαριού που τρεμόπαιζε στην επιφάνειά της· αριστερά, τα χωράφια που ξεχύνονταν στις πλαγιές του βουνού Μονζουίκ· μπροστά είχε το Ραβάλ, το νέο τμήμα της πόλης που περίμενε να περιτειχισθεί, σχεδόν ακατοίκητο· και δεξιά του, πίσω από το παλιό τείχος, το μοναστήρι του Φραμενόρς. Πιο πέρα από τους μοναχούς ήταν η ζωντανή Βαρκελώνη, το μόνο μέρος όπου διαφαινόταν η αμυδρή ανταύγεια κάποιου φωτός.

Κατευθύνθηκε στην παραλία, βιαστικός, σχεδόν τρέχοντας, με την Αρσέντα να καταλαμβάνει όλες του τις σκέψεις. Πλεύρισε το τελείωμα του παλιού τείχους που έσβηνε δίπλα στο Φραμενόρς και βρέθηκε στην ακτή, ανάμεσα σε αραγμένα πλοία. Άκουσε τη θάλασσα, άκουσε τη σιγαλιά και την αύρα που φύσαγε· τρεμούλιασε κι αναθεμάτισε το κρύο. Φορούσε μόνο την πουκαμίσα του, λεκιασμένη από τη σκουριά που έβγαζε η μπάλα του Γενουάτη. Θα του άρεσε να συνεχίσει παραλιακά για να χαίρεται να βλέπει πλοία μέχρι το ύψος της Σάντα Μαρία δε λα Μαρ, όπου θα έπαιρνε την οδό Μαρ και θ' ανέβαινε στην πλατεία Μπλατ, κι από εκεί στο μοναστήρι, αλλά προτίμησε να πάει από τη συνοικία των κεραμοποιών, όπου έμεναν λιγότεροι άνθρωποι κι ήταν λιγότερο πιθανό να έχει ένα κακό συναπάντημα με τους φύλακες, καθώς απαγορευόταν να κυκλοφορεί κανείς στη Βαρκελώνη, όπως εκείνος, νύχτα χωρίς λυχνάρι ή φωτιά. Ακολούθησε τη διαδρομή του παλιού τείχους. Έτρεχε και πηδούσε για να γλιτώσει από το κρύο και, κάνοντας τον γύρο της πόλης, έφτασε στο μοναστήρι, όπου η αδερφή του ήταν υπηρέτρια μιας μοναχής... που το όνομά της ποτέ δε θυμόταν. Εκείνο, όμως, που ο Ούγο θυμόταν τέλεια ήταν ότι προερχόταν από μία από τις οικογένειες

που ασκούσαν τη μεγαλύτερη επιρροή στην Καταλονία, όπως και οι τριάντα γυναίκες που μόναζαν στο Τζουνκέρας. Οι μοναχές ανήκαν στο τάγμα του Αγίου Ιακώβου και έχαιραν προνομίων που δύσκολα εναρμονίζονταν με τον εγκλεισμό και την αυστηρή υπακοή που όφειλαν άλλες καλόγριες. Ήταν πλούσιες· το μοναστήρι είχε υψηλά εισοδήματα. Δε ζούσαν σε κελιά, αλλά σε μια σειρά από μικρά ανεξάρτητα σπιτάκια, ιδιοκτησίας καθένα και μιας μοναχής, όπου για τη φροντίδα τους είχαν σκλάβες ή υπηρέτριες όπως ήταν η Αρσέντα. Επίσης δε φορούσαν ράσα, απλώς έφεραν μια άσπρη κάπα και τον σταυρό του Αγίου Ιακώβου εν είδει σπαθιού πάνω από τα ρούχα. Είχαν το προνόμιο να καταθέτουν υπέρ τρίτων που δεν ανήκαν στην κοινότητα. Με την άδεια της ηγουμένης, δέχονταν επισκέψεις, έβγαιναν στον δρόμο και κοιμούνταν ακόμα κι εκτός μοναστηριού, αλλά το πιο σημαντικό ήταν ότι ανά πάσα στιγμή μπορούσαν να συνάψουν γάμο και να εγκαταλείψουν το σχήμα.

Ο Ούγο άφησε πίσω του την εκκλησία Σάντα Μαρία δελ Πι κι έπειτα από λίγο έφτασε στο μοναστήρι της Σάντα Άννα, στο αντίθετο άκρο από την ακτή. Εκεί τελείωνε η πόλη. Έστριψε δεξιά κι αντίκρισε το μοναστήρι του Τζουνκέρας.

Με προφύλαξη, κοιτάζοντας συνεχώς προς όλες τις κατευθύνσεις, συνέχισε ως την οδό Τζουνκέρας, όπου βρισκόταν η είσοδος της εκκλησίας κι επιπλέον μια μικρή πόρτα από την οποία περνούσαν οι προμήθειες, καθώς κι οι πίσω πόρτες από τα διάφορα σπιτάκια των μοναχών. Το σπιτάκι όπου υπηρετούσε η Αρσέντα είχε ένα μικρό παράθυρο με κάγκελα. Σφύριξε ένα τραγουδάκι με το αυτί του κολλημένο στο παραθυρόφυλλο – πολύ σιγανά, προσέχοντας τις σκιές στα κτίρια της άλλης πλευράς, με τον φόβο μήπως ανάψει κάποιο φως, και καρφώνοντας το βλέμμα του στο τέρμα του δρόμου, που ενωνόταν με την πλατεία του Τζουνκέρας και όπου βρισκόταν η κύρια είσοδος του μοναστηριού. Άρχισε να μουρμουράει πια το τραγουδάκι, κι όταν ανέβαινε η ένταση της φωνής του την κατέβαζε αμέσως, επικρίνοντας τον εαυτό του. Είχε τα μάτια μισόκλειστα ψάχνοντας στο σκοτάδι, και τουρτούριζε τόσο από το κρύο όσο κι από τον φόβο μήπως τον ανακαλύψουν.

Κάποια φορά χρειάστηκε να κάνει στροφή εκατόν ογδόντα μοιρών χωρίς να δει την Αρσέντα, αλλά γενικά, όσο σιγανό και να ήταν το τραγουδάκι του, η αδερφή του συνήθως ξυπνούσε. Ήταν ο σκοπός που τραγουδούσε ο πατέρας τους όταν γυρνούσε στο σπίτι, είτε επιστρέφοντας από κάποιο μακρινό ταξίδι, είτε από κάποια οινοποσία. Τα δύο αδέρφια μεγάλωσαν στον κόρφο της μάνας τους και ασύνειδα, το ένα μετά

το άλλο, συνέδεσαν τη μουσικούλα με τη χαρά της μητέρας τους και, αργότερα, με τη δική τους. Έφτασαν ν' ανοίγουν τα μάτια στο άκουσμα αυτού του ήχου ακόμα και τις πιο άγριες νύχτες, ώσπου μια μέρα σταμάτησε. Η θάλασσα κατάπιε τον άντρα.

Κάτι χτυπηματάκια στο παραθυρόφυλλο του έδειξαν ότι η Αρσέντα τον άκουγε. Τώρα έφτανε η πιο επικίνδυνη στιγμή. Θα μπορούσε να επινοήσει κάποια δικαιολογία αν τον τσάκωναν όρθιο στο παράθυρο. Δύσκολα, όμως, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί αν τον ανακάλυπταν σε κείνο το πεζούλι στην πρόσοψη, το οποίο χρησίμευε στους καβαλάρηδες –καθώς απαγορευόταν η χρήση αλόγου μέσα στη Βαρκελώνη– για να καβαλικεύουν τα ζώα τους πριν εγκαταλείψουν την πόλη από την πύλη Τζουνκέρας. Ή αν τον αιφνιδίαζαν την ώρα που σκαρφάλωνε σαν σαύρα, με χέρια και πόδια γαντζωμένα στις πέτρες, ως την επίπεδη στέγη που είχαν τα σπιτάκια των μοναχών.

Η Αρσέντα βγήκε τρέχοντας κι ανέβηκε από μια σκάλα που ξεκινούσε από το αίθριο. Το ωραιότατο πρόσωπο της κοπέλας, τόσο αναψοκοκκινισμένο από το τρέξιμο όσο και γελαστό, υποδέχτηκε τον Ούγο όταν εκείνος ολοκλήρωσε την ανάβασή του.

«Γιατί άργησες τόσο πολύ;» τον μάλωσε.

Ο Ούγο προσπάθησε να συνέλθει από το λαχάνιασμα, πήρε βαθιά ανάσα και την αγκάλιασε χωρίς ν' απαντήσει. Η Αρσέντα είχε προνοήσει να πάρει την κουβέρτα που σκεπαζόταν. Τυλίχτηκαν και κάθισαν, πλάι πλάι, κολλημένοι σε μια γωνιά, κρυμμένοι.

«Γιατί;» επέμεινε η κοπέλα.

Έκλαψε όταν έμαθε τον θάνατο του μισέρ Αρνάου. Ενδιαφέρθηκε για τα τραύματα του αδερφού της και, μέσα στη νύχτα, τα μεγάλα μαύρα μάτια της έλαμψαν από θαυμασμό για τη γενναιότητα και το θάρρος του Ούγο. Ωστόσο, ξανάκλαψε όταν θυμήθηκε τη μητέρα της. Η Αρσέντα δεν έβγαινε από το μοναστήρι· ούτε η Αντονίνα μπορούσε να βγει από το σπίτι του γαντέμπορου.

«Τι έχεις μάθει από την τελευταία φορά;» προσπάθησε να της αποσπάσει την προσοχή ο Ούγο, ενώ της έπιανε το πιγούνι και την υποχρέωνε να σηκώσει το κεφάλι.

Επιτέλους, του είπε, της επέτρεψαν να βοηθήσει στην παρασκευή *νουγάτς*, κάτι γλυκών από αλεύρι, μέλι και ψημένα καρύδια. Επίσης, βοηθούσε και στην παρασκευή ροδόνερου, κι έγνεθε λινάρι και κάνναβη. Δεν τη μάθαιναν ακόμα να κεντάει γιατί έλεγαν πως έπρεπε να μεγαλώσει, για να μην αχρηστεύει το ύφασμα.

«Σου φέρεται καλά η κυρία;...»

«Χεράλδα» τον βοήθησε εκείνη. «Ναι. Είναι πολύ αυταρχική και απαιτητική, και πολύ θρήσκα και σχολαστική, αλλά ναι. Μου επιτρέπει ν' ακούω από μακριά όταν διδάσκει τα κορίτσια των καλών οικογενειών της Βαρκελώνης, κι έπειτα μου δίνει λίγη προσοχή. Κι εσύ πώς τα πας;»

Ο Ούγο τής μίλησε τότε για τα ναυπηγεία, για τον μόχθο του, για το μέλλον που τον περίμενε ως *μέστρα ντ' άισα*, για το πώς θα βοηθούσε τη μητέρα τους.

«Κι εσένα!» πρόσθεσε. «Θα αυξήσω την προίκα τής...»

«Χεράλδα» επανέλαβε η κοπέλα κουρασμένη.

«Αυτό. Θα την αυξήσω ώστε να βρεις έναν καλό σύζυγο, τον καλύτερο στη Βαρκελώνη».

Η Αρσέντα άρχισε να γελάει, ευχαριστημένη.

«Σώπα! Θα έχεις τη δική σου οικογένεια» του είπε τελικά.

«Σίγουρα, αλλά ποτέ δε θα σε ξεχάσω» της υποσχέθηκε ο Ούγο κολλώντας ακόμα πιο σφιχτά δίπλα στην αδερφή του, οικεία, τρυφερά.

Κοιμούνταν ακόμα μαζί, σ' ένα στρώμα κολλητά στο παραγώνι, την καταραμένη μέρα που τα κύματα κατάπιαν τον πατέρα τους. Τις μέρες μετά το μαντάτο, και για πολύ καιρό κατόπιν, έκλαιγαν κι οι δυο τους στον ρυθμό των δακρύων της μητέρας τους, που πλάγιαζε μόνη από την άλλη μεριά. Έκλαιγαν αγκαλιασμένοι κι αναστέναζαν σιωπηροί, να μην τους ακούσει και μεγαλώσει η στενοχώρια της.

Ο Ούγο επεδίωξε την ίδια παρηγοριά την επόμενη φορά που η αδερφή του κι εκείνος βρέθηκαν στη στέγη των μοναχών, έπειτα από μια βδομάδα και παραπάνω. Η Αρσέντα τον άρπαξε από το μπράτσο κι ακούμπησε το κεφάλι της στον ώμο του, ακούγοντάς τον να μιλάει με τρεμάμενη φωνή.

«Νόμιζα πως ο κόσμος με... Δεν ξέρω. Τις προάλλες οι *μπαστάις* έφεραν στα ναυπηγεία ένα φορτίο ξυλεία που είχε φτάσει, διά θαλάσσης, από τα Πυρηναία. Τα κατεβάζουν από το ποτάμι... Κάποια μέρα θα μου άρεσε να πάω να δω πώς το κάνουν» της εξήγησε, αν και δεν ήξερε γιατί της διηγιόταν όλα αυτά. «Εντάξει, η αλήθεια είναι πως οι *μπαστάις*, με το που φτάνει η ξυλεία, τη μεταφέρουν στα ναυπηγεία. Αφού ξεφόρτωσαν τους μεγάλους κορμούς με συγχάρηκαν σχεδόν όλοι, μου είπαν ότι έκανα καλά, ότι έκανα αυτό που κανένας δεν είχε τολμήσει να κάνει, ακόμα κι οι μάστορες και οι τεχνίτες. Τα παιδιά που κρατάνε τις μπάλες με χειροκροτούν, κι ακόμα και τώρα μου ζητάνε ξανά και ξανά

να τους διηγηθώ πώς έγινε. Ο Χουάν ο Ναβάρρο με στηρίζει επίσης· ήταν πολύ φίλος του μισέρ Αρνάου. Αλλά την περασμένη Κυριακή στη Σάντα Μαρία πολλοί με στραβοκοίταξαν· κάποιοι με την άκρη του ματιού τους, αλλά τους είδα, κι άλλοι ξεδιάντροπα. Ένας έμπορος μάλιστα με έσπρωξε την ώρα της Θείας Κοινωνίας. Έπειτα ο γαντέμπορος δεν επέτρεψε στη μάνα μας να καθυστερήσει ούτε μια στιγμούλα. Την τράβηξαν χωρίς καμιά εξήγηση. Δεν μπορέσαμε ν' ανταλλάξουμε λέξη».

Σώπασε ξαφνικά. Δεν έπρεπε να της μιλάει γι' αυτά τα πράγματα. Η Αρσέντα ήταν μικρή. Τι μπορούσε να ξέρει μια κοπελίτσα απ' όλα αυτά; Εκείνη ζούσε ευτυχισμένη μέσα στους τοίχους του Τζουνκέρας. Έτρωγε και την έντυναν και μάθαινε και θα την προίκιζαν και θα παντρευόταν...

«Τα έβαλες με την εξουσία» ψιθύρισε η Αρσέντα στο σκοτάδι, με φωνή βαριά, σοβαρή, και ίσα που γύρισε προς το μέρος του μέσα από την κουβέρτα.

«Τι είπες;» πετάχτηκε ο Ούγο, αποσβολωμένος. «Τι ξέρεις εσύ;»

«Το ίδιο συνέβη εδώ, στο μοναστήρι. Κάποια μοναχή διαμαρτυρήθηκε για τη συμπεριφορά που δέχονται από μέρους της νεωκόρου. Οι περισσότερες από τις γερόντισσες συμφωνούσαν, το ξέρω γιατί άκουσα να το συζητάνε στο σπίτι της Χεράλδα, της αφέντρας μου. Αλλά μόνο η Ανχελίνα παραπονέθηκε. Η ηγουμένη υποστήριξε τη νεωκόρο και οι υπόλοιπες γύρισαν την πλάτη στην Ανχελίνα. Τώρα σχεδόν δεν της μιλάνε. Το ίδιο συμβαίνει και σε σένα» αποφάνθηκε.

«Μισώ τους Πουτζ» δήλωσε ο Ούγο έπειτα από λίγα λεπτά σιωπής, οπότε παραδέχτηκε ότι η αδερφή του είχε δίκιο.

«Δεν πρέπει να μισείς» τον επέκρινε εκείνη. «Ο Ιησούς Χριστός...»

«Ο Ιησούς Χριστός επέτρεψε τον θάνατο του πατέρα μας!» τη διέκοψε. Η Αρσέντα σταυροκοπήθηκε. «Και του μισέρ Αρνάου».

«Όλοι θα πεθάνουμε» επέμεινε η κοπέλα με ηρεμία. «Θ' αφήσουμε αυτή την κοιλάδα των δακρύων για να περάσουμε σε μια ζωή αιώνια κι ευτυχισμένη».

Ο Ούγο αναστέναξε.

«Υποσχέσου μου ότι δε θα μισείς κανέναν. Πρέπει να συγχωρείς».

Ο Ούγο παρέμεινε σιωπηλός.

«Υποσχέσου το μου!» απαίτησε η Αρσέντα.

«Το υπόσχομαι» είπε ο αδερφός της με βαριά καρδιά.

Δεν είχε ποτέ την παραμικρή πρόθεση να τηρήσει αυτή του την υπόσχεση. Αν πρώτα δούλευε με μεράκι, μετά τη μεταχείριση που δέχτηκε στη Σάντα Μαρία το έκανε με περισσότερο ζήλο, αν και πάντα με κάποια πικρία βλέποντας την πόλη τόσο κοντά κι ωστόσο τόσο μακριά από εκείνον. Δεν τον ένοιαζε πια να του φορτώνουν την πλάτη ή να μεγαλώνουν τα χέρια του κουβαλώντας την μπάλα του Γενουάτη αποδώ και αποκεί, όπως έκαναν κάποια παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Τι θα γινόταν ο ίδιος αν δεν υπήρχε ο Γενουάτης; Ήταν πολύ δύσκολο να μπει ως μαθητευόμενος σε *μέστρα ντ' άισα*. Αλλά τώρα, που πια είχε κάποιες γνώσεις, ίσως να το κατάφερνε. Ο Χουάν ο Ναβάρρο τού υποσχέθηκε να τον βοηθήσει όταν θα ελευθέρωναν τον Γενουάτη. «Για τη μνήμη του Αρνάου» τον άκουσε ο Ούγο να ψιθυρίζει.

Ενόσω προχωρούσαν οι δίκες κατά των υπουργών και ευνοουμένων του Πέτρου του Τελετουργικού, και η βασίλισσα Σίβυλλα παρέμενε φυλακισμένη σε έναν πύργο έξω από τη Βαρκελώνη, πέρα από την πύλη Ορμπς, στις 8 Μαρτίου του 1387 ο βασιλιάς Ιωάννης, ήδη θεραπευμένος από τα μάγια που τόσο κακό του προκαλούσαν, ορκίστηκε να τηρήσει τα προνόμια, τους νόμους και τα ήθη της Καταλονίας. Κι όπως είχε προειδοποιήσει, δεν επικύρωσε τις δωρεές που είχε εγκρίνει ο πατέρας του τα τελευταία είκοσι χρόνια, κερδίζοντας με την πράξη του αυτή την άνευ όρων υποστήριξη και εκτίμηση όλων εκείνων που παρέμεναν σε αβεβαιότητα. Από την πλευρά της, έπειτα από δέκα μέρες, η καταλανική Βουλή ορκίστηκε πίστη στον Ιωάννη και τον αναγόρευσε κόμη της Βαρκελώνης.

Μεταξύ πολλών άλλων τιτλοδοσιών, ο βασιλιάς Ιωάννης έχρισε αντιπρόσωπο των Κρατών της Ανατολής, στις καταλανικές κυριαρχίες των Δουκάτων των Νέων Πατρών και των Αθηνών, τον υποκόμη του Ρουκαμπερτί, ο οποίος έδωσε εντολή να ετοιμαστεί ο στόλος για να αποπλεύσει με προορισμό τον Μορέα. Η έκκληση για συγκέντρωση της βασιλικής αρμάδας έφερε επανάσταση στα ναυπηγεία. Κουπιά, πανιά, πυργόσχημες ασπίδες, δέρματα, όπλα... καταμετρήθηκαν όλα και περίμεναν να έρθουν τα πλοία, πολλά από τα οποία ήταν απλές εμπορικές γαλέρες που αρματώνονταν για την περίσταση.

Σε ένα νεώριο των ναυπηγείων γίνονταν οι τελευταίες εργασίες για την καθέλκυση της ναυαρχίδας, μιας τεράστιας γαλέρας με τριάντα κουπιά σε κάθε πλευρά, στην οποία θα επέβαινε ο υποκόμης του Ρουκαμπερτί. Ο Ούγο ήταν παρών κάποια φορά στην τελετή παράδοσης ενός πλοίου σαν κι αυτό: οκτώ ιερείς και ο επίσκοπος συλλειτουργούσαν, και παρευρίσκονταν ο βασιλιάς, οι υπουργοί του και οι δημοτικοί σύμβου-

λοι. Είχαν δώρα, φαγητά, γιορτή και χαρά. Κοντά στον Γενουάτη ο Ούγο, με την μπάλα στα χέρια, παρατηρούσε την τεράστια καρίνα του πλοίου χωρίς τα κατάρτια, κατασκευασμένη από καλή δρυ, κι ένιωσε περήφανος που είχε εργαστεί κι εκείνος γι' αυτό. Σήκωσε το βλέμμα του στη δίρριχτη σκεπή που κάλυπτε το νεώριο, κι ο απέραντος χώρος τον κατάπιε για άλλη μια φορά μέχρι που ένιωσε πολύ μικρός. Μύρισε την έντονη μυρωδιά από πριονισμένο ξύλο, κατράμι και πίσσα· άκουσε το χτύπημα των σφυριών, το σφύριγμα του νερού που έπεφτε πάνω στα κάρβουνα για να κυρτώσουν οι σανίδες, και το τρίξιμο των πριονιών.

«"Σάντα Μπρίγιδα"! Έτσι θα ονομαστεί η ναυαρχίδα».

Ο Ούγο γύρισε ταυτόχρονα με τον Γενουάτη. Πίσω τους μια πομπή, με επικεφαλής τον υποκόμη του Ρουκαμπερτί, τον βασιλικό αντιπρόσωπο των ναυπηγείων και τους δημοτικούς συμβούλους, κατευθυνόταν προς τη γαλέρα. Ο Χουάν ο Ναβάρρο τούς συνόδευε σοβαρός.

«Σήμερα θα μας επιβραβεύσουν με καλά λεφτά» ψιθύρισε ο Γενουάτης στο αυτί του Ούγο. «Μόλις τα πάρω, θα πας ν' αγοράσεις ένα καλό κρασί. Απόψε θα πιούμε και θα τσουγκρίσουμε για τη "Σάντα Μπρίγιδα"... και για την καλή δουλειά που κάναμε».

Στο ύψος όπου ήταν μαζεμένο το προσωπικό, ο Ναβάρρο παρουσίασε στους επισήμους τον αρχιμάστορα. Ο Ούγο τον είδε να μιλάει με τον υποκόμη και τους συνοδούς του, ενώ οι υπόλοιποι παρέμεναν προσηλωμένοι στη συζήτηση. Έδειχνε τη γαλέρα και χειρονομούσε, παρίστανε τη θάλασσα, παρίστανε την καρίνα, τους κωπηλάτες, ακόμα και την τρικυμία. Ο υποκόμης τού χάρισε ένα πλατύ χαμόγελο, με τα μαύρα δόντια του να ξεπροβάλλουν πάνω από τη λευκή του γενειάδα, όταν ο αρχιμάστορας έβαλε τέλος στον κίνδυνο με μια χειρονομία που έδειχνε ότι η γαλέρα έπλεε σε ήσυχα νερά. Κάποιος χειροκρότησε. Ο Γενουάτης δεν έκανε λάθος: ο οικονόμος του υποκόμη παρέδωσε στον αρχιμάστορα ένα πουγκί πριν η πομπή ξαναμπεί σε πορεία. Οι τεχνίτες και οι μαθητευόμενοι τους άνοιξαν δρόμο μέχρι το πλοίο που παρέμενε στερεωμένο αποπάνω τους.

Ο αρχιμάστορας έδειχνε στον υποκόμη τους σημαντικότερους *μέστρα* κι εκείνος τούς χαιρετούσε με μια ελαφρά κλίση της κεφαλής. Στη συνέχεια, καθώς ο ευγενής μιλούσε με κάποιον άλλο, ο Ούγο πρόσεξε τον οικονόμο να πλησιάζει εκείνον που είχε την τιμή να δεχτεί τον χαιρετισμό του κυρίου του, και να τον φιλοδωρεί με κάμποσα νομίσματα.

«Ντομένικο Μπλάζιο, Γενουάτης» ανήγγειλε ο αρχιμάστορας. «Η εξοχότητά σας, θα έπρεπε να προσπαθήσετε να τον πείσετε να παραμείνει μαζί μας κι όταν θα αποκτήσει την ελευθερία του».

«Που θα γίνει σύντομα» προμάντεψε ο υποκόμης του Ρουκαμπερτί.

«Πιστεύω...» άρχισε να λέει ο Γενουάτης, αλλά μια κραυγή τον διέκοψε.

«Σκύλε!»

Ο Ούγο ήξερε ποιος ήταν ακόμα και χωρίς να δει τον νεαρό Πουτζ, αυτή τη φορά στα κόκκινα από τον πάτο ως και το θυμωμένο πρόσωπό του, να ξεπηδάει από την πομπή που συνόδευε τον υποκόμη και, ακολουθούμενος από τον υπηρέτη του, να ορμάει κατά πάνω του.

«Πουτάνας γιε!» ούρλιαξε λίγο πριν τον φτάσει.

Ο Ούγο, με την μπάλα του Γενουάτη στα χέρια, αντέδρασε δίνοντάς τη στον Ρουτζέρ Πουτζ, που την έπιασε αιφνιδιασμένος. Η σκουριά από το σίδερο λέρωσε τα χέρια και τον χρωματιστό επενδύτη του ευγενή, ο οποίος χρειάστηκε κάποιο χρόνο για να συνέλθει και ν' αφήσει την μπάλα να πέσει στο έδαφος, χρόνος που ο Ούγο εκμεταλλεύτηκε για να βρει προστασία πίσω από τον δάσκαλό του.

«Τι συμβαίνει;», ρώτησε ο υποκόμης του Ρουκαμπερτί.

Ώσπου ο Ρουτζέρ Πουτζ να τινάξει τη σκουριά από τον επενδύτη του, ο υπηρέτης του και διάφοροι στρατιώτες έπιασαν τον Ούγο και τον παρουσίασαν ενώπιον του υποκόμη.

«Αυτός ο κανάγιας» βρυχήθηκε ο Ρουτζέρ Πουτζ, ξεσκονίζοντας ακόμα τα ρούχα του «πρόσβαλε τη γιαγιά μου, τη Μαργκαρίδα Πουτζ. Αξίζει να τιμωρηθεί».

Την ώρα που άκουγε τον νεαρό, ο υποκόμης του Ρουκαμπερτί άκουγε ταυτόχρονα τα λόγια που ο οικονόμος του του ψιθύριζε στο αυτί. Ένευσε καταφατικά πριν ρωτήσει τον ευγενή.

«Τι θέλεις να τον κάνεις;»

«Στα μπουντρούμια του κάστρου του Ναβάρκλες θα έχει την ευκαιρία να μετανοήσει για τις προσβολές του».

Ένα σούσουρο ακούστηκε. Ο Ούγο καταχλώμιασε και πάσχισε να ελευθερωθεί από τα χέρια του υπηρέτη, αυτού που τον χτύπησε τη μέρα της εκτέλεσης του μισέρ Αρνάου και που τώρα τον ξαναχαστούκισε.

Ο Χουάν ο Ναβάρρο θέλησε να μεσολαβήσει, αλλά ο βασιλικός αντιπρόσωπος των ναυπηγείων τον σταμάτησε με μια του χειρονομία.

«Εντάξει» συναίνεσε τότε ο υποκόμης. «Κλείσ' τον για έναν χρόνο, και στον χρόνο επάνω θα τον ελευθερώσεις. Θα του δίνεις αρκετή τροφή, δεν πρέπει να πεθάνει. Δίνεις λόγο γι' αυτό».

«Όχι...» φώναξε ο Ούγο· τα γόνατά του λύγισαν και σωριάστηκε.

«Έτσι θα γίνει» υποσχέθηκε ο Ρουτζέρ μη δίνοντας σημασία στα παράπονα του Ούγο. «Οι Πουτζ θα σας είμαστε ευγνώμονες» πρόσθεσε.

Ο υποκόμης γυρνούσε την πλάτη στον Ούγο όταν αντήχησε η φωνή του Γενουάτη:

«Κάνετε λάθος».

Ο ευγενής δε γύρισε να κοιτάξει· επιβράδυνε τις κινήσεις του, σαν να περίμενε μια εξήγηση που δεν άργησε να έρθει.

«Αυτό το παιδί έχει δουλέψει σκληρά στη "Σάντα Μπρίγιδα". Το πλοίο έχει κάτι από αυτό, κάτι από το πνεύμα του, όπως κι από των άλλων μαστόρων, τεχνιτών και μαθητευόμενων. Αν σήμερα, τη μέρα που σας παρουσιάζεται η γαλέρα, η ναυαρχίδα σας, δεν είστε γενναιόδωρος και ευσπλαχνικός, το *ντουέντε* θα θυμώσει. Πού πήγε η καλοσύνη των ισχυρών;»

Ο Ρουτζέρ Πουτζ έδωσε μια γροθιά στον αέρα κι άφησε ένα τραντα-χτό γέλιο. Ο Ούγο προσπάθησε να σηκωθεί.

«Ποιο *ντουέντε*;» ρώτησε ο υποκόμης, ακόμα με την πλάτη γυρισμένη στον Γενουάτη.

«Όλα τα πλοία έχουν από ένα, αφέντη μου» απάντησε ο αρχιμάστορας δείχνοντας την τεράστια πρύμνη της γαλέρας που υψωνόταν πάνω από το κεφάλι τους.

«Και τι συμβαίνει άμα θυμώνει;» ρώτησε ο Ρουκαμπερτί παρόλο που φανταζόταν την απάντηση.

«Η γαλέρα ποτέ δε θα πλεύσει καλά».

«Και μπορεί ακόμα και να βουλιάξει» πρόσθεσε ο Γενουάτης.

«Δε θα πιστέψετε τέτοιες μπαγαποντιές!»

Ο υποκόμης σήκωσε το χέρι και διέκοψε το παράπονο του Ρουτζέρ Πουτζ. Έπειτα παρέμεινε σιωπηλός.

«Είμαι βέβαιος» είπε τελικά γυρνώντας προς τον Ρουτζέρ Πουτζ, τον Ούγο και τον Γενουάτη «ότι η επιφανής γιαγιά σου και ο θείος σου, όλη η οικογένειά σου, θα προτιμήσουν να είναι σίγουροι ότι τίποτα δε θα εμποδίσει τη νίκη της βασιλικής αρμάδας, από το να δουν την τιμωρία ενός αναιδέστατου χαμινιού, πόσω μάλλον όταν κάποιος από την οικογένεια αυτή είναι μέλος του πληρώματός μου. Ή μήπως θα σου άρεσε να αποπλεύσεις με τέτοιους οιωνούς;»

Ο Ρουτζέρ Πουτζ ταλαντεύτηκε.

«Ο βασιλιάς έχει ήδη αρκετά προβλήματα με τα μάγια που τον έφεραν στο κατώφλι του θανάτου για να μάθει τώρα ότι ενοχλήσαμε το *ντουέντε* της ναυαρχίδας του για ένα αμούστακο ζητιανάκι. Αφήστε τον!» πρόσταξε ο υποκόμης απευθείας τους υπηρέτες και συνέχισε τον

δρόμο του χωρίς να περιμένει την εφαρμογή της διαταγής του, σαν να μην υπήρχε το ενδεχόμενο κάποιος να του δείξει ανυπακοή.

Κι έτσι έγινε. Ο Ούγο αφέθηκε ελεύθερος.

«Αφήστε τον!» Σε δύο περιπτώσεις είχε ακούσει ο Ούγο τη διαταγή αυτή που τον ελευθέρωνε. Το βλέμμα του διασταυρώθηκε τότε με του Ρουτζέρ Πουτζ, γεμάτο οργή. «Την επόμενη φορά δε θα έχεις την ίδια τύχη» τον είχε προειδοποιήσει μπροστά στο ικρίωμα. Ο Ούγο χαμογέλασε. Την είχε. Νόμισε πως πρόσεξε την οργή σ' εκείνο το βλέμμα και πήγε να χαμηλώσει το κεφάλι του όταν θυμήθηκε τη συμβουλή του Αρνάου: «Μη σκύβεις σε κανέναν». Πήρε βαθιά ανάσα, έσφιξε τις γροθιές του και τον κοίταξε. Πίσω από τον ευγενή κινείτο η πομπή που ακολουθούσε και πάλι τα βήματα του υποκόμη και του αρχιμάστορα, όμως για τον Ούγο δεν ήταν παρά μια σκιά που κινούνταν χωρίς νόημα. Μπροστά, ο Ρουτζέρ Πουτζ έτρεμε, οι φλέβες του λαιμού και των κροτάφων του είχαν πεταχτεί· φαινόταν σε ένταση, χολερικός. Ο Ούγο περίμενε, με σταθερό το βλέμμα, ώσπου ο ευγενής αποφάσισε να ακολουθήσει τον υποκόμη.

«Ούγο. Ούγο!»

Τη δεύτερη φορά ένιωσε να τον σκουντάνε με δύναμη στην πλάτη. Γύρισε. Ήταν ο Χουάν ο Ναβάρρο. Το παιδί προσπάθησε να χαμογελάσει και πάλι, αλλά η αγέλαστη έκφραση του βοηθού τον απέτρεψε.

«Πρέπει να εγκαταλείψεις τα ναυπηγεία» του ανακοίνωσε. Ο Ούγο τινάχτηκε. «Ο υποκόμης δε σε θέλει κοντά στα πλοία. Πρέπει να φύγεις τώρα κιόλας. Αυτές είναι οι διαταγές του».